

Makale Türü/Article Type: *Araştırma/Research*

DOI:10.47105/nsb.851237

Atf/Citation: Karaman, A. & Vesek, S. (2021). Covid-19'un Suriyeliler üzerindeki ekonomik ve toplumsal etkilerine yönelik nitel bir araştırma. *Nitel Sosyal Bilimler*, 3(1), 30-71.

Covid-19'un Suriyeliler Üzerindeki Ekonomik ve Toplumsal Etkilerine Yönelik Nitel Bir Araştırma

^aAli Karaman¹, ^bSait Vesek

^aDr. Öğr. Üyesi, Bingöl Üniversitesi, Türkiye

^bDr., Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Öz

Tüm dünyada hızla yayılan Covid-19 salgını olumsuz etkilerini yaşamın her alanında hissettirmektedir. Ülkeler, salgının insan sağlığı açısından risklerini azaltmak için zorunlu olarak çeşitli ve sıkı tedbirler almak durumunda kalmışlardır. Sağlığın korunmasına yönelik alınan tedbirler, tüm kesimleri ekonomik ve sosyal açıdan olumsuz yönde etkilemiştir. Bu salgın sürecinden en fazla etkilenen kesimlerden biri Suriyeliler olmuştur. Bu araştırmada, zorunlu göç mağduru Suriyelilerin Covid-19 salgın hastalığı sürecinde yaşadıkları ekonomik, toplumsal ve sağlığa ilişkin sorunları araştırılmış ve bu sorunların çözümüne ilişkin öneriler geliştirilmiştir. Nitel araştırma olarak tasarlanan bu çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak katılımcılarla telefon aracılığı ile iletişime geçilmiştir. Bu kapsamda, 2020 yılının Mayıs ve Haziran aylarında, Gaziantep ve İzmir kent merkezlerinde ikamet etmekte olan 16 Suriyeli katılımcı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma için bu iki kentin tercih edilmesinde; en fazla Suriyelinin yaşamak için tercih ettiği yerler arasında olmaları, bu yerleşim yerlerinde mevcut ekonomik ve toplumsal olanakların çeşitliliği vb. nedenler etkili olmuştur. Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler Word dokümanı haline getirilerek 96 sayfalık ham veriye ulaşılmış ve bu veriler MAXQDA (nitel veri analiz programı) programı kullanılarak içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma bulgularından hareketle, Covid-19 sürecinde, araştırma kapsamında görüşülen Suriyelilerin tamamına yakınının geçimlerini sağlayacak işlerini kaybettikleri, geçim sıkıntısı yaşadıkları ve kiralarnı ödeyememe gibi sorunlarla karşı karşıya kaldıkları, temel ihtiyaç maddeleri ve diğer hijyen ürünlerine ulaşmada güçlük çektikleri belirlenmiştir. Katılımcıların sağlık hizmetlerine erişim ve tedavi olma konularında ise herhangi bir zorluk ve sıkıntı yaşamadıkları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 salgını, Suriyeliler, sosyoekonomik sorunlar, Gaziantep, İzmir

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Ali Karaman, Bingöl Üniversitesi, alikaraman09@hotmail.com, Türkiye

Gönderim Tarihi/Received: 31.12.2020

Kabul Tarihi/Accepted: 23.02.2021

Yayımlanma Tarihi/Published: 30.06.2021

Telif hakkı: © 2021 Karaman & Vesek. Bu lisans, yazarın orijinal yaratıcı olarak atfedilmesi ve yeniden kullanımın ticari olmayan amaçlarla, yani araştırma veya eğitim amaçlı kullanımla sınırlı olması koşuluyla, kullanıcıların makaleyi kullanmasına, çoğaltmasına, yaymasına veya görüntülemesine izin verir.

Copyright: © 2021 Karaman & Vesek. This licence permits users to use, reproduce, disseminate or display the article provided that the author is attributed as the original creator and that the reuse is restricted to non-commercial purposes i.e. research or educational use.

A Qualitative Research on the Economic and Social Impacts of Covid-19 on Syrians

Extended Summary

The Covid-19 pandemic is spreading fast all over the world making its negative impact felt in every field of life. Many countries encouraged their citizens to stay at home since their health systems are in difficulty, closed their border gates or increased their security policies during the pandemic. Preventive measures started by governments have impacted the daily lives of people from different sectors in many aspects (Corley, 2020; STM, 2020; WHO, 2020). Even if it differs in various sectors of society, the impact of the pandemic is greater on refugees. Jobs bringing in money have been limited as a result of movement restrictions, suspension of transportation, curfew and other precautions. Refugees with low vocational status and incomes have been seriously impacted by this period (Aslam Khan, 2020; Şahin, 2020; Unutulmaz, 2020).

The impact of Covid-19 is thought to have left many Syrians defenseless against life's struggles, and they face considerable debts or their children are forced to work as cheap labor to earn money for survival. This research investigates the problems of Syrians during the Covid-19 pandemic period economically, socially and regarding health and considers solutions to these problems.

This study has a qualitative design in order to identify more effectively and in finer detail economic, social and health issues of Syrians under temporary protection in Turkey, during the Covid-19 pandemic period. The study goes on to consider solutions to these problems. The use of a qualitative method in this study reveals in detail how these Syrians are impacted by the Covid-19 pandemic period.

The main question answered in this study is: What are the problems and suggested solutions of Syrians living in Turkey during the Covid-19 pandemic period? A range of additional interview questions provided further background and deeper perspectives on the issues. Responses to the questions are discussed and evaluated in the study. Data were collected from two locations in Turkey. Interviews were conducted with participants who were in Gaziantep and Izmir between May and June 2020. These two cities were chosen for the study because they are in the first ten provinces in Turkey by Syrian population. In October 2020 Gaziantep had the second highest population of Syrian residents (GİGM, 2020) with 452.420 people and in Izmir province there were 147.047 Syrian refugees. In addition to population the study also considered the fact that both Gaziantep and Izmir are cities where there are networks of Syrians who are active in local society via informal channels (Gültekin et al., 2018; Yıldız & Uzgören, 2016). Interviews were made by telephone as a health precaution during the pandemic period.

Data consisted of 16 telephone interviews with 14 main semi-structured interview questions, supplemented with alternative and probes. Data collection started on 20th May 2020 and ended on 18th June 2020. In total 16 participants were reached by a snowball sampling method and interviewed. All the data collected from the interviews were translated and transcribed into a Word document with the assistance of a translator whose native language is Arabic. After reading the present data sets on different days and repetitively, all words, sentences and paragraphs were encoded according to their meaning. Encoding data was the first stage of content analysis

(indexation). While analysing data encodings based on words or sentences were made. At the next stage after encoding, by collecting codes forming a meaningful integrity in their categories themes were identified. The economic, social and health issues of the Syrian participants during the Covid-19 pandemic period were categorized under four themes and by using 112 codes determined a total of 719 statements were encoded.

The findings of the study show that these Syrian participants living in Gaziantep and Izmir experienced similar economic and social problems during the pandemic. Especially as a result of compulsory Covid-19 pandemic precautions, issues such as unemployment and financial difficulty are in the forefront and Syrian family members' earnings from work are insufficient to meet even basic material needs. Results concerning economic and social issues revealed by this study about "refugees have financial difficulties" concur with previous research by Corley (2020), Erkiçi (2020), Fox (2020), Hedayat (2020) and SGDD-ASAM (2020).

The study concluded that the Syrian participants who became unemployed or had difficulty in earning met their basic needs by receiving loans from their immediate vicinity or by having debts to Syrian markets. Another important problem created by unemployment during the Covid-19 period was not being able to pay house rents. Since Syrians lost their jobs which were their sole source of income, they were unable to pay house rents and many participants came close to being evicted from their houses. The result of this research and the study results made by SGDD-ASAM (2020) that the Syrians have difficulty in paying house rent and invoices, comply with each other.

Syrians who have to maintain their life in a large and crowded family under bad living conditions became unemployed in the Covid-19 pandemic and were faced with serious nutrition problems. Some participants reported that they had difficulty providing even masks and other health products during the pandemic period and also reported that they were disturbed by this situation. Problems with accessing masks and other health products were found by previous researchers (Corley, 2020; Hedayat, 2020; Kirişci & Erdoğan, 2020). In this study conclusions about problems met with accessing mask and disinfectant products are similar to previous study results and support their conclusions.

One important conclusion obtained by this study that is different from earlier studies is that Syrians who were interviewed within the scope of this research did not report difficulty in accessing health services and being treated in hospitals, as they have similar facilities with Turkish citizens for access to health service and treatment and they are treated equally like other citizens. It is therefore possible to state that the Syrians who were interviewed have no differentiation in accessing health services and in being treated. This finding is in contrast to situations found in previous studies (Corley, 2020; Hedayat, 2020) which found that refugees had difficulty in accessing health problems. The conclusion of this study is that Syrians living in Turkey and participating in the study did not lack access to health services during the pandemic and had equal rights and facilities with everybody else living in Turkey.

When perceptions of Syrians interviewed within the scope of research were considered, pessimism, anxiety and fatalism were found to be the dominant emotions. It is possible to say unemployment played a determining role for pessimistic outlooks about the future to become dominant. The situation from which Syrian

participants suffer most is their need for cash because of their unemployment. While Syrians are living in difficult conditions even in normal times, because of problems during the pandemic and unusual situations life conditions are becoming more and more difficult for them. It is important to consider this situation and develop suitable policies.

To prevent the spread of the Covid-19 pandemic illness, when Turkish citizens and Syrians are compared according to their adaptation of precautions generally, it was concluded Syrians adapted to precautions less compared to Turkish citizens. Syrians do not avoid being a guest and making short home visits to friends and relatives, preventing social distancing.

Precautions to prevent the spread of the Covid-19 pandemic illness are announced by mosques, municipalities and police. Because the announcements are in Turkish, precautions taken to limit the spread of the pandemic have not been understood fully by Syrians. Therefore, it was concluded that one of the most important conclusions would be for announcements to be made in Arabic in areas where many Syrians live. Lastly, Syrians being in a disadvantaged situation even in normal life conditions can be stated to have more and more difficult conditions during Covid-19 and similar social crisis periods and have not able to find a way out of this situation. Consequently, they became highly dependent on government support.

Keywords: Covid-19 Pandemic, Syrians, socioeconomic problems, Gaziantep, Izmir.

Giriş

Dünya çapında hızla yayılan ve çok kısa sürede salgına dönüşen Covid-19 (Coronavirus) küresel boyutta ekonomik, siyasal ve sosyal etkiler bırakmıştır. Üretim ve tüketim zincirinden gündelik yaşam alışkanlıklarına kadar birçok alanda etkisini gösteren salgın, devletlerin politika geliştirme konusunda önemli sınavlar verdiği yeni bir süreci beraberinde getirmiştir.

Salgın döneminde birçok ülke, sağlık sistemleri zorlandığı için virüsün yayılmasını önlemek amacıyla vatandaşlarını evde kalmaya teşvik etmiş, sınır kapılarını kapatmış, kontrol noktalarını ve disiplin politikalarını arttırmıştır. Hükümetler tarafından başlatılan önleyici tedbirler farklı kesimlerden insanların günlük yaşamını birçok açıdan etkilemiştir (Corley, 2020; STM, 2020; WHO, 2020). Daha önce hiçbir dönemde görülmemiş şekilde büyük bir tehdit haline gelen salgının küresel bir boyut kazanması sonucunda hane halkı gelirleri için ciddi kayıplar söz konusu olmuştur. Ekonomik İşbirliği Örgütü ve Dünya Bankası'nın tahminlerine göre, küresel ekonomik büyümenin Covid-19 nedeniyle yaşanan kesintilerle yarı yarıya azalması ve 40 ila 60 milyondan fazla insanın dünya çapında aşırı yoksulluğa düşmesi beklenmektedir (Aslam Khan, 2020; The World Bank, 2020). Salgın döneminde özellikle ticaret, perakende, tekstil ve hizmet sektörlerinin en fazla etkilenen sektörler olacağı dile getirilmektedir. Ekonomideki daralmanın en fazla etkilediği kesimler düşük sosyoekonomik düzeye sahip olanlardır (Sunar, 2020).

Salgının etkisi, toplumun değişik kesimleri üzerinde farklı şekilde olsa da mülteciler üzerinde daha şiddetli olmaktadır. Hareket kısıtlamaları, ulaşımın askıya alınması, sokağa çıkma yasakları ve diğer tedbirler sonucunda gelir getirici faaliyetler kesintiye uğramıştır. Bu noktada zayıf mesleki statüye sahip ve gelirleri düşük olan mülteciler savunmasız kesimler olarak bu süreçten ciddi oranda etkilenmişlerdir (Aslam Khan, 2020; Şahin, 2020; Unutulmaz, 2020). Diğer bir ifadeyle Covid-19'un yayılmasını engellemek amacıyla uygulanan sokağa çıkma yasakları ve karantina uygulamaları mültecilerin geçim kaynaklarına erişimlerini büyük oranda kısıtlamıştır. Geçimlerini sokak satışlarından ve günlük çalışma faaliyetlerinden sağlayan kentsel mülteciler, alternatif destek kaynakları konusunda sıkıntı yaşamışlardır (Omata, 2020). Bu noktada Covid-19'un ekonomik etkisi yüzünden birçok kentsel mültecinin sömürüye karşı son derece savunmasız hale geldiği, önemli ölçüde borçlanma riski olduğu ve çocukların ucuz işçilik gibi durumlara zorlanabileceği ifade edilmektedir.

Kayıtdışı ekonomide kötü koşullarda, uzun saatler boyunca günlük ücretlerle çalışmak zorunda kalan mülteciler yoğun nüfuslu bölgelerde yoksulluk içinde yaşamaktadırlar. Önemli bir bölümü hizmet ve imalat sektöründe çalışan mülteciler salgın döneminde birçok iş kolu kapandığı için gelir kaybı yaşamışlardır. Kimi mülteciler, barınma ve gıda temini konusunda yaşadıkları endişenin virüs korkusunun bile gerisinde kaldığını ifade etmişlerdir (Benek vd., 2020; Egeland, 2020; Masr, 2020; Tessa, 2020). Vatandaşlık statüsü elde edememiş birçok mülteci, devletin kendi vatandaşlarına yaptığı finansal destekten yoksun kalmışlardır. Mülteciler, yaşadıkları zor şartlar yüzünden geleceğe ilişkin belirsizlik durumu yaşamaktadırlar (Ridgwell, 2020). Mülteci çocuklar -özellikle okullar kapalıyken- Covid-19 salgını

önleme tedbirlerinden etkilenmişlerdir. Çoğu hükümet internet, TV veya radyo istasyonları aracılığıyla bu boşluğu kapatmaya çalışsa da birçok aile gerekli ekipmanlara sahip değildir veya internet veri paketlerini karşılayamamaktadır (UNCHRb, 2020).

Pek çok yerde, mülteciler halihazırda temel hizmetlerden yararlanamama ve hijyenik olmayan ortamlarda yaşama gibi hususlardan etkilenmektedirler. Mülteciler sağlık hizmetlerine erişimde genellikle idari, mali, yasal ve dilsel engellerle karşılaşmaktadırlar (Atar, 2020). Kalabalık yaşam şartlarının yanı sıra el dezenfektanları, maske ve benzeri koruyucu ekipmanlara ve gıda ürünlerine erişimin zor olması onları en savunmasız kesimler haline getirmektedir. Bunun dışında resmî belge sahibi olmayanlar hastanelere gitmekten korktukları için temel sağlık hizmetlerini bile alamamaktadırlar. Gözaltına alınma veya sınır dışı edilme korkusu sağlık hizmetlerine erişmelerini engellediği için onları savunmasız bir duruma sokmakta, virüse maruz kalma risklerini artırmaktadır (Corley, 2020; Hedayat, 2020; Kirişçi ve Erdoğan, 2020; Masr, 2020; Nanthini, 2020). Suriyeliler, yukarıda ifade edilen durumlara maruz kalan mülteci grupların en büyüğü olarak bilinmektedir.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNCHRc, 2020) Covid-19 salgınının yol açtığı ekonomik krizin Orta Doğu'daki yüz binlerce Suriyeli mülteciyi daha da çaresiz bir duruma ittiğini ve mültecilerin insani ihtiyaçlarını artırdığını açıklamıştır. Hayatta kalmak için gerekli temel kaynaklardan yoksun olan savunmasız mülteci sayısının, halk sağlığı açısından dramatik bir şekilde arttığı belirtilmiştir. Pek çok mültecinin önceden yetersiz olan gelirlerini kaybettiği, bu durumun onları yiyecek ve ilaç dâhil en temel ihtiyaçlarını azaltmaya zorladığı dile getirilmiştir. Bu noktada birçok mülteci, geçimini sürdürmek için ek borç almakta ve kiralarını ödeyememektedir. Çocuk işçiliği, cinsiyete dayalı şiddet, erken evlilik ve diğer sömürü biçimleri gibi riskler artmaktadır.

Suriye'ye komşu ülkeler, 5,6 milyondan fazla Suriyeli mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Bu nüfusun yarısından fazlası Türkiye'de yaşamaktadır.¹Türkiye, Lübnan, Irak ve Ürdün gibi ülkelerde çok sayıda mülteci Covid-19 salgını sürecinden olumsuz etkilenmişlerdir (UNCHRa, 2020). Lübnan ve Ürdün ile ilgili yapılan çalışmalar (ILO, 2020; Istaiteyeh, 2020) Suriyelilerin salgınla beraber önceden var olan olumsuz yaşam koşullarına yeni zorluklar eklendiğini göstermektedir. Çalışmalara göre hem Lübnan hem de Ürdün'deki Suriyelilerin büyük bir bölümü geçici veya kalıcı olarak işten çıkarılmıştır. Bu çalışmalarda Suriyelilerin hane gelirlerinin salgın öncesindeki döneme göre ciddi düşüş gösterdiğine yer verilmiştir. Covid-19 salgını Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin de hayatlarını farklı yönlerden önemli ölçüde etkilemiştir. Türkiye'de yaşayan Suriyeliler genellikle istikrarlı iş fırsatlarından yoksun olan, Covid-19 salgınından finansal olarak etkilenen enformel sektörlerde, tehlikeli koşullarda, düşük ücretlerle çalışmaktadırlar (CGD, 2020, Relief International, 2020). Diğer bir deyişle, Suriyelilerin emek yoğun sektörlerde ağır çalışma koşullarında, yasal çalışma saatlerinin üzerinde ve düşük ücretlerle çalıştıkları

¹Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre Ocak 2021 itibarıyla Türkiye'deki Suriyeli sayısı 3.645.140'tır. Bu nüfusun 58.668'i geçici barınma merkezlerinde yaşamaktadır. Bu sayının dışındakiler 81 ile dağılmış durumdadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>) Erişim Tarihi: 27 Ocak 2021.

bilinmektedir (Aygül, 2018: 184; Sunata, 2018). Ticaret, inşaat ve imalat gibi sektörler Suriyelilerin %79,1'ini barındırmaktadır. Tekstil, giyim, deri, ayakkabı, yiyecek içecek vb. sektörler de Suriyelilerin önemli ölçüde istihdam imkânı buldukları diğer alanlardır (Caro, 2020; Kaygısız, 2017). Türkiye'de enformel sektörde çalışan Suriyelilerin yaklaşık 1,5 milyon olduğu tahmin edilmektedir. Enformel sektör, Suriyelilerin özellikle kentsel alanlarda tutunmaları için ihtiyaç duydukları geçim kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır (Erdoğan, 2020). Yapılan çalışmalarda Covid-19 sürecinde Suriyeli mülteci ailelerin çoğunda en az bir kişinin işini kaybettiği, önemli bir bölümünün koruyucu sağlık ekipmanlarına erişimde güçlükler çektiği, ilaç, yiyecek ve hijyen malzemelerine büyük oranda ihtiyaç duydukları bildirilmiştir (Akay Ertürk, 2020; Budak ve Bostan, 2020; Relief International, 2020). Diğer bir deyişle salgınla başlayan ekonomik gerilemenin yanı sıra virüsün yayılmasını önleyen tedbirler ekonomik kazanç yollarını zora sokmuştur. Pek çok mültecinin yaşamını sürdürmek için bel bağladığı günlük geçim kaynaklarının ortadan kalktığı bildirilmiştir. Bu gelir kaybına bağlı olarak temel ihtiyaçlara ulaşma konusunda sıkıntılar çekilmektedir (Kirişçi ve Erdoğan, 2020; The Arab Weekly, 2020; Tekin Kuru, 2020). Covid-19 krizinden önce de Suriyeli mültecilerin ülkelerindeki iç savaştan kaynaklı önemli sağlık ihtiyaçları olduğu bilinmektedir. Savaşın travması, kronik hastalıklar ve kötü yaşam koşulları nedeniyle sağlık risklerine karşı kırılganlık düzeyi yüksek olan Suriyeliler içerisinde yaş profili nedeniyle anne ve çocuk sağlığı ihtiyaçları çok yüksektir (Tekin Kuru, 2020). Salgınla beraber bu ihtiyaçlar daha da aciliyet kazanmıştır. Diğer bir ifadeyle salgının ekonomik ve insani boyutları zorunlu göç mağduru olan Suriyelileri önemli ölçüde etkilemiştir. Bu nedenle salgının ekonomik ve toplumsal açıdan dezavantajlı bir grup olan Suriyeliler üzerinde ne gibi etkiler bıraktığı çalışmamız açısından önem arz etmektedir. Bu noktadan hareketle bu çalışmada, Suriyelilerin Covid-19 salgını sürecinde yaşadıkları sorunlar araştırılmış ve bu sorunlara dönük çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Yöntem

Nitel bir çalışma olarak tasarlanan bu çalışmada, Türkiye'de geçici koruma altındaki Suriyelilerin Covid-19 salgını sürecinde yaşadıkları ekonomik, toplumsal ve sağlığa yönelik sorunlarının keşfedilmesi ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin belirlenip ortaya konulması amaçlanmıştır.

Bu çalışmada, nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Nitel çalışmada desen, araştırmanın yaklaşımını ortaya koyan, belirleyen ve çeşitli aşamaların bu yaklaşımın etrafında tutarlı olmasına öncülük eden bir strateji olarak tanımlanmaktadır. Durum çalışmasında bir duruma ilişkin etkenler (bireyler, olaylar, ortamlar veya süreçler vb. gibi durumlar), bütüncül bir yaklaşımla ele alınıp araştırılır ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 75,83). Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımının tercih edilmesinde, geçici koruma altındaki Suriyelilerin Covid-19 salgını sürecinden nasıl etkilendiklerinin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması ve detaylı olarak araştırılması düşüncesi etkili olmuştur.

Bu araştırmanın yapılmasına ilişkin gerekli izinlerin alınması amacıyla, öncelikli olarak Sağlık Bakanlığı bünyesinde bulunan “Sağlık Bakanlığı Bilimsel Araştırma Platformuna,” çevrimiçi başvuru yapmak suretiyle “araştırma onayı” talep edilmiş ve onay alınmıştır.

Daha sonrasında, “Etik Kurul” onayı için ilgili Balıkesir Üniversitesi’nin Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Komisyonu’na başvuruda bulunulmuş ve etik kurul izni alınmıştır. Ek-1’de ilgili belge (20.05.2020 tarihli ve 47334775-102.01 sayılı) verilmiştir.

Araştırmanın Aşamaları

Bu çalışmada, Tablo 1’de gösterilen aşamalar takip edilmiş ve uygulanmıştır. Araştırmanın aşamalarına ilişkin detaylı açıklamalar, paragraflar halinde verilmiş ancak son aşama olan “verilerin analizi ve yorumlanması” aşaması ayrı bir başlık halinde ele alınmıştır.

Tablo 1. Araştırmanın Aşamaları

Covid-19 salgın hastalığının etkileri yüzünden birçok Suriyelinin yaşam mücadelesine karşı son derece savunmasız hale geldiği, önemli ölçüde borçlanma riski altına girdiği, işsizlik ve geçim sıkıntıları nedeniyle çocukların ucuz işçilik gibi durumlarla karşı karşıya kaldığı düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle bu çalışmada, Suriyelilerin Covid-19 salgını sürecinde yaşadıkları ekonomik, toplumsal ve sağlığa ilişkin sorunların araştırılması ve bu sorunlara dönük çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırılan durum bu şekilde tanımlandıktan sonra veri toplama aracının geliştirilmesi aşamasına geçilmiştir.

Bu çalışmada esas olarak şu soruya yanıt aranmıştır: Türkiye’de yaşamakta olan Suriyelilerin Covid-19 salgını sürecinde yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir? Çalışmada, belirlenen bu ana soruya kaynak teşkil edecek diğer soruların oluşturulması amacıyla bir dizi soru hazırlanmış ve oluşturulan bu sorular soru havuzunda toplanarak araştırmacılar tarafından, literatürdeki veriler dikkate alınarak, kapsam açısından tartışılmış ve değerlendirilmiştir.

Araştırma sorularının (görüşme formunun) geliştirilmesi sürecinde soruların kapsam açısından görünüş geçerliliğine sahip olup olmadığı, öncelikli olarak, araştırmacılar tarafından bizzat yapılmaktadır. Görünüş geçerliliğinde (face validity) esas olan durum, ölçüm aracının (araştırma sorularının) neyi ölçtüğünden ziyade neyi ölçer gördüğüdür. Bu durumda ölçüm aracının amaca uygun olması ve örnekleme kolaylıkla uygulanabilmesi önem arz etmektedir. Görünüş geçerliliğinde araştırmacı veya

araştırmacılar, ölçüm aracında kullanılan ifadelerin ölçülmek istenen özellik ve kavramlarla bağlantılı olmasına ve soruların katılımcılar tarafından net bir biçimde anlaşılır olmasına dikkat etmektedirler. Daha sonrasında ise, araştırmacının yakın çevresinin ölçüm aracına ilişkin fikirleri alınır ve sorularda gerekli görülen düzeltmeler yapılır. Sonraki aşamada, daha nesnel değerlendirmelerde bulunabilecek kişilerin (araştırmacıların yakın çevresinin dışındaki kişiler) ölçüm aracına dair fikir ve önerileri alınarak ölçüm aracının üzerinde gerekli düzeltme ve değişiklikler yapılır. Son aşamada ise, pilot uygulamaya katılan kişilerin değerlendirmeleri dikkate alınır, gerekli düzeltme ve değişiklikler yapılarak ölçüm aracına son şekli verilir. Pilot uygulamada, kullanılan ifade ve soruların katılımcılar tarafından kolay anlaşılıp anlaşılmadığı, ölçüm aracının cevaplanma durumu ve katılımcıların ölçüm aracına ilişkin diğer değerlendirmeleri gözetilir, dikkate alınır ve bu doğrultuda gerekli görülen düzeltmeler yapılır (Gravetter ve Forzano, 2012: 78; Gürbüz ve Şahin, 2016: 165). Pilot uygulama çalışmasında asıl gaye veri toplamak değildir. Pilot uygulama ile araştırma süreci, mülakat soruları, kayıt teknikleri ve araştırma süreci boyunca karşılaşılma olasılığı olan diğer zorluklar belirlenir ve bunlara yönelik gerekli hazırlıklar yapılarak önlemler alınır. Böylelikle araştırmanın uygulanması safhasındaki olumsuzluklar bertaraf edilmiş olunur (Glesne, 2014: 74-76).

Bu araştırmada kullanılan görüşme soruları, görünüş geçerliliği açısından, yukarıda açıklanan aşamalar dikkatlice takip edilmiş ve görüşme sorularının geçerliliği ölçümlenmiştir. Görüşme formunun görünüş geçerliliği, ilk önce araştırmacılar (Araştırmanın bu safhasında her iki araştırmacı da aktif rol üstlenmiştir.) tarafından değerlendirilmiş ve sorular üzerinde gerekli görülen düzeltmeler yapıldıktan sonra araştırmacıların çalışma arkadaşlarının görüşme formuna ilişkin görüş ve değerlendirmeleri alınmıştır. Daha sonrasında, bağımsız ve nesnel değerlendirme yapılması amacıyla ölçüm aracına ilişkin olarak üçüncü kişilerin fikirlerine başvurulmuştur. Yapılan tüm aşamalardan elde edilen fikir, öneri ve değerlendirmeler ışığında araştırma soruları üzerinde gerekli değişiklik ve düzeltmeler yapıldıktan sonra, görünüş geçerliliğinin son aşamasına geçilmiştir. Gelinen bu son aşamada, üç kişiye telefon aracılığıyla ulaşılmış ve pilot uygulama gerçekleştirilmiştir.

Pilot uygulamada soruların yeterince net ve açık olup olmadığı, sorulması düşünülen soruların etik açıdan uygun olup olmadığı, soruların içeriğinin araştırılan konuyu tam olarak kapsayıp kapsamadığı, soruların uzunluğu ve cevaplanabilirliği gözetilmiş ve başka sorulması gerekenlerin neler olduğu konuşularak yapılan öneriler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan pilot uygulama ile elde edilen tüm bilgiler, öneriler ve değerlendirmeler sonucunda görüşme formunda gerekli düzeltme ve değişiklikler yapılmış ve görüşme formu revize edilerek uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Son şekli verilerek uygulamaya hazır duruma getirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunda, 14 temel araştırma sorusu (alternatif ve sonda sorular hariç) ile demografik sorulara yer verilmiştir. Bu esnada, araştırmaya dâhil olma (katılma) ve dışlama (araştırma dışında bırakma, çıkarılma) kriterleri (ölçütleri) de belirlenmiştir.

Araştırmanın amacına uygun bir şekilde belirlenen araştırmaya dâhil olma ve dışlama kriterleri şöyle sıralanmıştır:

Dâhil Olma Ölçütleri (Inclusion Criteria)

- Telefonda gönüllü olarak soruları yanıtlama konusunda açık rıza göstermek.
- Suriye vatandaşı olmak ve Türkiye’de yaşıyor olmak.
- Coronavirus (Covid-19) salgını esnasında Türkiye’de yaşıyor olmak.
- Telefon ile görüşme yapıldığı anda Türkiye’de yaşıyor olmak.

Araştırmaya dâhil olma ölçütlerini karşılayan katılımcılarla görüşmeler yapılmış, bu kriterleri karşılamayan katılımcılar araştırma dışında bırakılmıştır.

Dışlama Ölçütleri (Exclusion Criteria)

- Görüşme formunda “Genel Sorular” başlığı altında yer alan 14 sorudan (sonda ve alternatif sorular hariç) 3 ve/veya daha fazla sayıda soruya cevap vermemek.
- Herhangi bir görüşmenin 25 dakikadan daha az zamanda sonlanması.
- Görüşme ve araştırmanın herhangi bir aşamasında, katılımcı tarafından araştırmaya katılmama yönünde irade beyan edilmesi.

Dışlama/dışlanma ölçütlerinden herhangi birinin varlığı durumunda ilgili katılımcı araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Veri toplama aracının geliştirilmesinden sonraki aşama, uygulama aşamasıdır. Bu aşamada, alternatif ve sonda sorular hariç olmak üzere, toplamda 14 temel soruyu içeren yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve katılımcılarla telefon aracılığıyla iletişime geçilmiştir. Görüşmeler Gaziantep ve İzmir kent merkezlerinde bulunan katılımcılarla Mayıs-Haziran 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma için bu iki kentin seçilme nedenlerinden biri bu iki ilin en fazla Suriyeli nüfusun yaşadığı on yerleşim yeri arasında olmalarıdır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM, 2020) verilerine göre, Ekim 2020 tarihi itibarıyla Gaziantep, 452.420 kişiyle İstanbul’un ardından en fazla Suriyeliyi barındıran ikinci ildir. İzmir de en fazla mültecinin yaşadığı 10 kent arasındadır. İzmir 147.047 Suriyeli mültecinin yaşamak için tercih ettiği bir il olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra hem Gaziantep hem de İzmir’in Suriyelilerin büyük oranda sosyal ve ekonomik ağlarla (Gültekin vd., 2018; Yıldız ve Uzgören, 2016) tercih ettikleri ve enformel sektör aracılığıyla yerel topluma etkin bir şekilde dahil olmak istedikleri yerler olması görüşmelerin bu iki kent merkezinde yaşayan Suriyelilerle yapılmasının diğer nedenlerindedir. Görüşmeler, salgın sürecinin devam etmesi nedeniyle tedbir amaçlı olarak telefon aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasına 20 Mayıs 2020 itibarıyla başlanmış ve 18 Haziran 2020 tarihinde son verilmiştir. Toplamda 16 katılımcıya kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Tablo 2’de katılımcılara ait tanımlayıcı istatistik verileri sunulmaktadır.

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistik Verileri

Değişken	N	Ortalama	En az (min.)	En fazla (maks.)	Toplam	Kayıp	Kayıp (%)
Hane Kişi Sayısı	16	5,19	1,00	10,00	83,00	0	0,00
Yaş	16	36,88	20,00	55,00	590,00	0	0,00
Zaman/Dk.	16	33,63	28,00	50,00	538,00	0	0,00

Araştırmada, veri toplamak amacıyla yapılan telefon görüşmeleri daha sonra yazılı olarak elektronik ortama aktarılacak amacıyla ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Görüşmelerin kaydedilmesinde kullanılan ses kayıt cihazının yüksek nitelikli olmasına özen gösterilmiş ve böylelikle veri kaybı yaşanmasının önüne geçilmesi sağlanmıştır. Görüşmeler esnasında aynı zamanda gerekli görülen durumlarda anlık olarak notlar da alınmıştır. Katılımcılarla yapılan telefon görüşmeleri, ana dili Arapça olan ve iyi derecede Türkçe bilgisine de sahip olan Suriyeli bir kadın tercüman eşliğinde gerçekleştirilmiştir. Bu sayede, katılımcılarla yaşanması muhtemel dil problemlerinin, pilot uygulama esnasında dil problemi fark edilmişti, önüne geçilmiştir. Görüşmelerde tutulan notlar ve yapılan görüşme kayıtları zaman kaybedilmeden bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiş ve böylelikle veri kaybı engellenmeye çalışılmıştır.

Görüşmelerin yapılması esnasında ses kayıt cihazlarının kullanılarak görüşmelerin kaydedilmesi ve zaman kaybetmeden, görüşmelerden hemen sonra, verilen doküman haline getirilmesi aynı zamanda araştırmanın güvenilirliğine de katkı sağlayan bir durum olarak değerlendirilmektedir (Creswell, 2007: 209-211).

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Görüşmelerden elde edilen araştırma verilerinin analiz edilmesinde bilgisayar programlarından yararlanılmıştır. Bilgisayar programlarından yararlanmak suretiyle araştırma verilerinin analiz edilmesi, araştırmanın güvenilirliğine katkı sağlayan bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Buna ek olarak, bilgisayar programlarının kullanılması, araştırmacıya araştırma verilerinin analizinde birçok kolaylık da sağlamaktadır (Silverman, 2010: 251-266; Creswell, 2015: 253). Bu araştırmanın verileri analiz edilirken, MAXQDA-2020 (The Art of Data Analysis) nitel veri analiz programı kullanılmıştır (MAXQDA-2020, 2020).

Verilerin analiz edilmesinde “neden” ve “nasıl” sorularına yanıt aranmış ve yapılan kodlamalar sayesinde doğrudan fark edilmeyen durumların açığa çıkması sağlanmaya çalışılmıştır. Veri setleri üzerinde yapılan kodlama ve sınıflama sayesinde temalar oluşturulmuş ve kodlar arasındaki anlamlı ilişkiler ortaya çıkarılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 254). Nitel araştırmalarda veri analizi; verilerin doküman haline getirilmesini, hazırlanıp organize edilmesini, sonrasında verilerin kodlanmasını, oluşturulan kodların bir araya getirilmesi neticesinde temalara ulaşılmasını ve son aşamada veriler ile verilerden elde edilen sonuçların şekiller, tablolar veya tartışma şeklinde ilgililere rapor halinde sunulmasını içermektedir (Creswell, 2015: 180).

Bu araştırmada, görüşme formu kullanılarak elde edilen veriler, “içerik analizi” yöntemi kullanılarak analiz edilmişlerdir. Bu yöntemin kullanılmasındaki amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kodlara ve bu kodlar arasındaki ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259). İçerik analizi yöntemi

birçok alan ve farklı disiplinlerde kullanılmaktadır. Ancak kullanım alanından bağımsız bir şekilde bakacak olursak, içerik analizi esas itibariyle bir kodlama ve verileri yorumlama işlemidir (Berg ve Lune, 2017: 380, 381).

Bu araştırmadaki verilerin kodlanmasında kullanılan yöntem, Strauss ve Corbin (1990) tarafından önerilen “*genel bir çerçeve içinde yapılan kodlamadır*”. Bu yönetime göre, verilerin analizinden önce genel bir kavramsal yapı oluşturmak mümkündür. Bu tür kodlama yönteminde genel kategori veya temalar önceden belirlenebilir ancak bu temaların altında yer alabilecek olan daha ayrıntılı kodlar verilerin incelenmesi sonucunda ortaya çıkarılır. (Strauss ve Corbin'den [1990] aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2013: 261-272).

Bu araştırmada, öncelikli olarak görüşme kayıtlarından doküman haline getirilen tüm ham veriler baştan sona kadar araştırmacılar tarafından birçok kez okunmuştur. Bu aşamada herhangi bir kodlama yapılmadan eldeki veriler ile araştırma konusu hakkında zihinsel bağlantılar kurulmaya çalışılmıştır. Daha sonra verilerin analizine geçilmiş ve içerik analizi yöntemine uygun olarak aşağıdaki adımlar uygulanmıştır.

İlk adımda kodlama işlemi gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Kod belirleme işleminde veriler anlamlı bölümlere ayrılır ve adlandırılır. Yani görüşme verilerinin kavramsallaştırılması yapılır. Verilerin kodlanmasında asıl gaye, metinlerin içinde bulunan ya da desteklenen anlamı bulmaktır. Kodlamaların yapılmasında cümle, bölüm ya da bir paragrafı en iyi şekilde açıklayacak biçimde isimlendirmeler (kodlamalar) yapılır (Berg ve Lune, 2017: 396; Creswell, 2016: 185; Glesne, 2014: 259-265; Miles ve Huberman, 2015: 56).

Yukarıda açıklandığı üzere, tüm veri setleri farklı günlerde ve tekrarlı bir şekilde okunduktan sonra, veri setinde bulunan bütün kelimelerin, cümlelerin ve paragrafların içerdiği anlamlar kodlandırılmıştır. Bu şekilde içerik analizinin ilk aşaması olan verilerin kodlanması (indekslenmesi) aşaması gerçekleştirilmiştir.

Araştırma verileri analiz edilirken kelime ve/veya cümle temelli kodlamalar yapılmıştır. Kelime ve cümle temelli kodlamaların nasıl yapıldığını net bir şekilde ortaya koymak amacıyla yapılan kodlamaların bir örneği Tablo 3'te verilmiştir. Burada kelime ve cümlelerin içerdikleri anlamlar kodlandırılmış ve oluşturulan kodlar sol tarafta sunulmuştur. Ayrıca her kod için farklı bir renk tanımlanarak kodlar arası görsellik ve temsili ayırım sağlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 3. Cümle ve Kelime Esas Alınarak Yapılan Kodlama Örneği.

..SM-internet	2	Virüs salgınıyla ilgili bilgileri Facebook, YouTube ve televizyondan hem
..Televizyon		Arapça hem Türkçe yayınları takip ediyoruz. Türkçe haberlerin bir kısmını
..Arapça		anlıyorum anlamadığımı da çocuklar benim için Arapçaya çeviriyor. Eldiven
..Türkçe		ve maske takıyoruz. İnsanlar arasındaki mesafeye dikkat ediyoruz.
..Eldiven		Dezenfektan ürünleri kullanıyoruz.
..Maske		
..Temastan kaçınma		
..Kişisel		

Kodlama işleminden sonraki aşamada, kendi içerisinde anlamlı bir bütünlük oluşturan kodlar bir arada toplanarak kategorilere, anlamlı birliktelik oluşturan kategorilerden de temalara ulaşılmıştır. Öz ifadeyle; verilerin analiz edilmesinde tümevarımcı bir yaklaşım izlenerek veri setlerinden kodlara, kodlardan üst kodlara, üst kodlardan da kategorilere ve temalara ulaşılacak şekilde araştırma konusu ele alınmış ve analiz edilerek açıklanmaya çalışılmıştır (Miles ve Huberman, 2015: 58).

Bu araştırmada, tematik kodlama yapılırken önemli görülen bazı ilkelere dikkat edilmiştir. Bu ilkelerin birincisi “iç tutarlılığa” ilişkindir. Bu kapsamda temaların altında yer alan kategorilerin/alt kodların anlamlı bir bütün oluşturmaya dikkat edilmiştir. İkinci ilke “dış tutarlılığa” ilişkindir. Bu noktada, ortaya çıkarılan temaların toplamının, araştırmada elde edilen verileri anlamlı bir biçimde açıklayabilmesine dikkat edilmiştir. Böylece ortaya çıkarılan temaların veri setini yeterli düzeyde yansıtmayı yansıtmadığı ve bu temalara göre verilerin etkili bir biçimde düzenlenip düzenlenmediği, araştırmacılar tarafından dikkatli bir şekilde incelenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 268,269). Bu ilkeler gözetilerek yapılan değerlendirme ve incelemeler sonucunda, araştırmada oluşturulan tematik kodlamaların iç ve dış tutarlılığı tam olarak karşıladığı kanaatine (her iki araştırmacının görüş birliğiyle) varılmıştır.

Veri analizinin raporlanması aşamasında, veriler rapor halinde sunulurken tanımlayıcı bir yöntem izlemek önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 269, 270). Araştırmacılar, veri analizinin bu son aşamasında mümkün olduğu kadar tanımlayıcı davranmaya özen göstermiş, kendi bireysel görüş ve yorumlarını araştırmanın sonuçlarına dâhil etmeden, toplamış oldukları bilgileri işlenmiş bir biçimde sunmaya gayret ve özen göstermişlerdir.

Bulgular ve Yorum

Araştırmada, Suriyeli katılımcıların Covid-19 salgını sürecinde yaşadıkları ekonomik, toplumsal ve sağlığa ilişkin sorunlar ile bu sorunlara yönelik çözüm önerileri, dört tema altında kategorize edilmiş ve toplamda belirlenen 112 kod kullanılarak 719 ifadenin kodlaması yapılmıştır.

Bulguların değerlendirilmesi ve yorumlanmasında, temalara ilişkin “kod frekans bilgisi” tablolarındaki sıralama dikkate alınarak, en yüksek frekansa sahip olan koddan başlamak suretiyle, ilgili

koda ilişkin detaylı açıklamalara ve katılımcı ifadelerine yer verilmiştir. Gerekli görülen durumlarda ise, kodlar arası ilişkilerin görselleştirildiği bazı tablolara yer verilmiş ve buna ilişkin yorumlar yapılmıştır.

Burada öncelikli olarak araştırma verilerine ilişkin genel bir fikir sağlamak amacıyla, katılımcıların vurgulamış oldukları konuların belge ve tema bazlı genel bir değerlendirmesi (belge ve belge gruplarının karşılaştırması, kodlanmış satırların yüzdelik dağılımları) yapılmakta ve daha sonrasında ise yukarıda açıklanan sıralama takip edilmek suretiyle, temaların altında yer alan kodlara ilişkin ulaşılan bulgulara detaylı bir şekilde yer verilmektedir.

Katılımcıların Görüşlerine İlişkin Genel Değerlendirmeler

Tablo 4'te görüldüğü üzere, her bir belgede 28 paragraf bulunmakta ve her kod farklı bir renk ile temsil edilmektedir. Tekli sayılara denk gelen paragraflar görüşme sorularını içerdiğinden bunlara yönelik kodlama yapılmamış ve bu nedenle de bu paragraflar (örneğin 1. 3. ve 5. paragraflar) renksiz olarak görünmektedirler. Çift sayılara denk düşen paragraflar ise, katılımcıların sorulara verdiği yanıtlardan oluşmakta ve analize esas teşkil etmektedirler. Kodlanarak analiz edilen bu paragraflar (örneğin, 2. 4. ve 6. paragraflar) renkli olarak görünmektedirler. Makale verilerini içeren tüm belgeler eşit paragraflar halinde (her bir belgede 28 paragraf olacak şekilde) düzenlendi ve çiftli sayılarla ifade edilen paragraflarda katılımcıların ifadelerine yer verildi. Buna göre belgeler arasında paragraf temelli bir karşılaştırma yapıldığında, her paragrafta ağırlıklı olarak benzer renklerin bir arada, yan yana, olduğu görülebilmektedir. Dolayısıyla, Suriyeli katılımcıların salgın sürecine ilişkin olarak benzer sorunlara maruz kaldıklarını ve benzer durumlara vurgu yaptıklarını söylemek mümkündür.

Tablo 4. Belge Karşılaştırma Tablosu (Kodlama İşlemi Yapılmış Belgeler)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
I3FG																													
I5FG																													
I6MG																													
I7MG																													
I8FG																													
I10FG																													
I12MG																													
I15MG																													
I16MG																													
I1MI																													
I2MI																													
I4MI																													
I9MI																													
I11MI																													
I13MI																													
I14FI																													

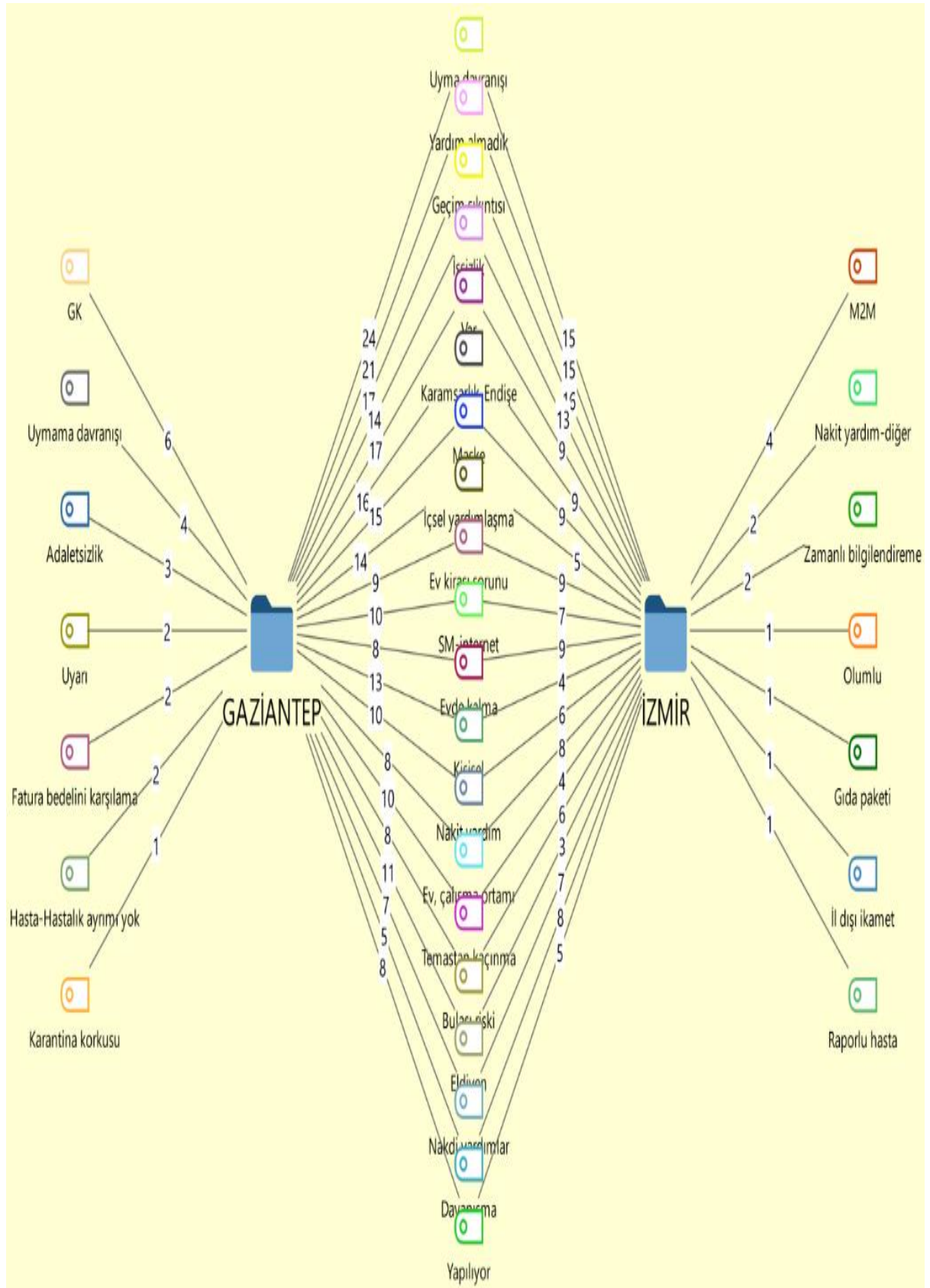
Şekil 1'de gösterilen "iki belge grubu modeli" bu iki belge grubunun içinde bulunan verilere dair genel bir fikir sağlamaktadır. Bu iki belge grubu, araştırmadaki tüm katılımcılara ait belgelerin verilerini

içermektedir. Ancak bu analize tüm kodları dâhil etmek mümkün olmamıştır. Belge karşılaştırma tablosunun ortak alanına (şeklin orta kısmı) en fazla 20 adet kod analiz birimi olarak dâhil edilebildiğinden, bu analizde tanımlı olan 20 adet ortak kod değerlendirilmektedir. İki belge grubunun ortak alanına bakıldığında, belirlenen kodlara her iki grubun öğeleri (toplam 16 katılımcıya ait 16 belge) tarafından kaç defa vurgu yapıldığına dair sayısal verilerle (doğru parçasının ortasındaki rakamlar) birlikte kodların isimlerini de görmek mümkündür. Örneğin, “geçim sıkıntısı” koduna İzmir’deki katılımcılar 16 ifade ile vurgu yaparken Gaziantep’teki katılımcılar 17 ifade ile vurgu yapmışlardır. Bu durum, araştırmacılara iki belge grubu arasında karşılaştırma yapılması imkânını sağlamaktadır. Şeklin iki ucunda (sol ve sağ) ise, her iki belge grubuna ait farklı kodlar ile bu kodlara ait frekans bilgileri verilmiştir.

İki belge grubunun karşılaştırıldığı Şekil 1’deki veriler incelendiğinde, farklı iki kentte yaşamalarına rağmen, Suriyeli katılımcıların Covid-19 salgını sürecinde benzer sorunlara maruz kaldıkları ve benzer sıkıntıları deneyimledikleri söylenebilir. Farklı kentlerde, hatta birbirlerine komşu olmayan farklı bölgelerde yaşamalarına rağmen, salgın sürecine ilişkin olarak bu iki kentte (Gaziantep-İzmir) yaşayan Suriyeli katılımcıların benzer sorun alanlarına ve benzer sıkıntılı durumlara işaret etmiş olmaları, anlamlı bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 1.

İki Belge Grubu Modeli

Tablo 5'te, katılımcılara ait belgeler üzerinde yapılan kodlama analizlerinin temalara göre yüzdelik dağılımları gösterilmiştir. Bu tabloda sergilenen verilere göre, Suriyeli katılımcıların salgın sürecinden

benzer şekilde etkilendiğini ve yine benzer sorunlara vurgu yaptıklarını söylemek mümkündür.

Tablo 5. Temalara İlişkin Kodlanmış Satırların Yüzelik Dağılımı

	I3FG	I5FG	I6MG	I7MG	I8FG	I10FG	I12MG	I15MG	I16MG	I1MI	I2MI	I4MI	I9MI	I11MI	I13MI	I14FI	Toplam
> EKONOMİK SORUNLAR	10,2%	6,8%	6,8%	7,6%	3,4%	4,2%	9,3%	3,4%	5,1%	8,5%	4,2%	5,1%	3,4%	3,4%	9,3%	9,3%	100,0%
> TOPLUMSAL ETKİLER	7,5%	7,8%	9,6%	8,3%	5,2%	7,0%	5,7%	4,4%	5,7%	6,7%	6,2%	4,4%	3,6%	5,9%	7,5%	4,7%	100,0%
> SAĞLIK VE HİJYEN ETKİLERİ	7,1%	7,7%	3,9%	5,2%	7,7%	7,1%	6,5%	7,1%	7,1%	5,2%	7,1%	5,8%	4,5%	6,5%	6,5%	5,2%	100,0%
> TALEPLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	10,2%		1,7%	10,2%	5,1%	8,5%	11,9%	1,7%	5,1%	8,5%	6,8%	5,1%	5,1%	3,4%	11,9%	5,1%	100,0%
Σ TOPLAM	8,1%	7,0%	7,2%	7,6%	5,4%	6,7%	7,0%	4,6%	5,8%	6,8%	6,1%	4,9%	3,9%	5,4%	7,9%	5,6%	100,0%
# N = Belgeler	1 (6,3%)	1 (6,3%)	1 (6,3%)	1 (6,3%)	1 (6,3%)	1 (6,3%)	1 (6,3%)	1 (6,3%)	1 (6,3%)	1 (6,3%)	1 (6,3%)	1 (6,3%)	1 (6,3%)	1 (6,3%)	1 (6,3%)	1 (6,3%)	16 (100,0%)

Buraya kadar açıklanan bulgulardan hareketle, araştırma kapsamında görüşülen Suriyelilerin Covid-19 salgını sürecinde benzer sorun ve sıkıntılara maruz kaldıklarını söylemek mümkündür.

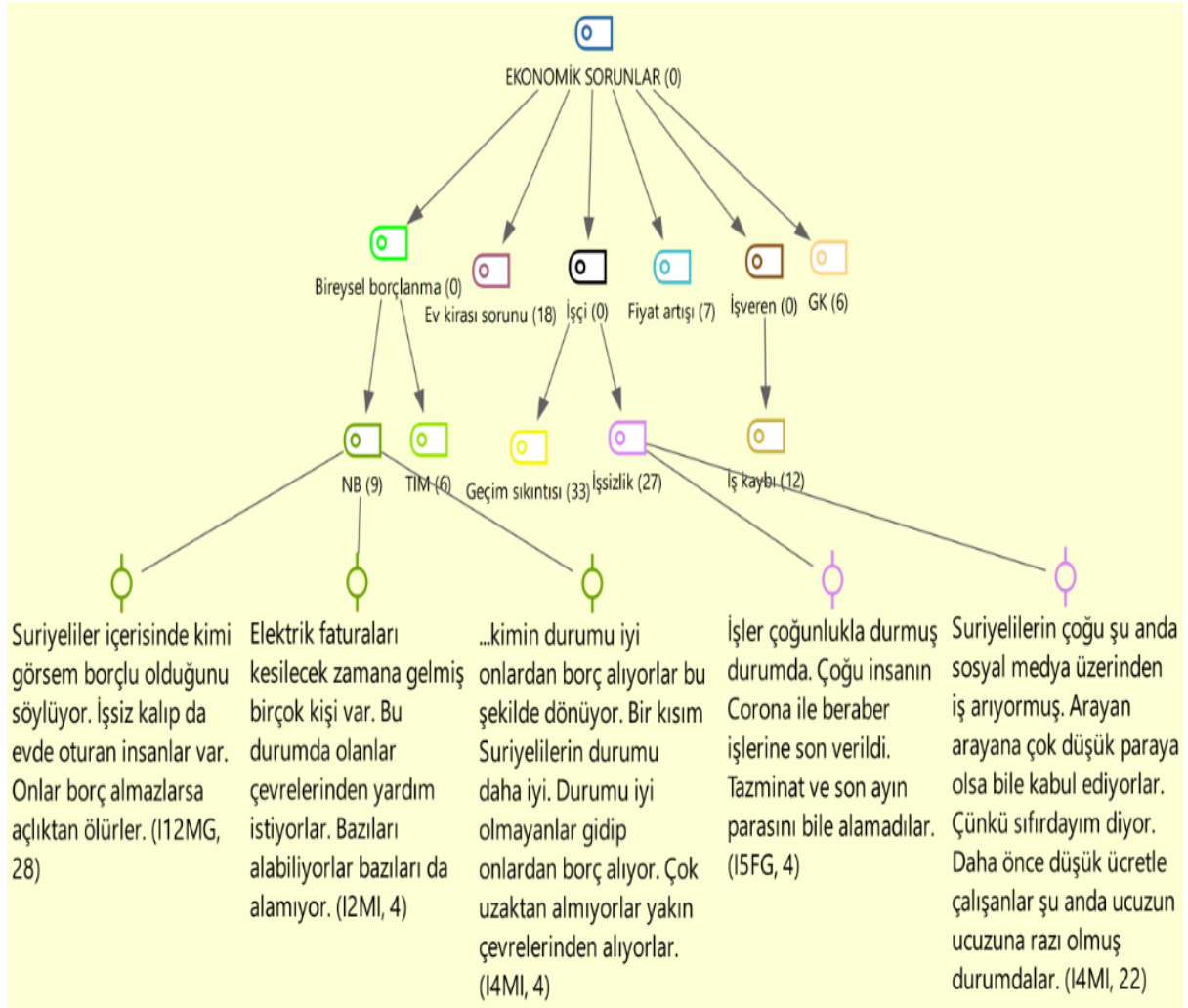
Ekonomik Sorunlar

Araştırmaya katılan Suriyelilerin salgın (Covid-19) sürecinde yaşadığı ekonomik sorunlar, “Ekonomik Sorunlar” teması altında toplanmış, bu temanın altında 6 kategori (kod) ve bu kategorilerin altında da değişen sayılarda farklı alt kodlar belirlenmiştir. Bu temaya ait toplamda 12 kod (Şekil 2) ile 118 ifadenin kodlanması yapılmıştır. Ekonomik sorunlar temasına ilişkin kodların frekans ve yüzelik dağılımları Tablo 6’da gösterilmektedir.

Şekil 2 ile gösterilen hiyerarşik model, kodlar arasındaki hiyerarşik sıralamayı göstermektedir. Örneğin, “ekonomik sorunlar” temasının altında “bireysel borçlanma” kodu ve bu kodun altında da alt kod olarak belirlenen iki kod (NB, TİM) yer almaktadır. Bu modelde, kodlara ait frekans bilgisini görmek de mümkündür. Modelde kodlara ait frekans bilgisi, ilgili kodun sağında, araç içerisinde verilmektedir. Aynı örnek üzerinden devam edilirse, Şekil 2’deki “NB” koduna ait frekans bilgisinin “NB (9)” şeklinde gösterildiği görülebilir. Bu şu anlama gelmektedir: Bu kod ile kodlanan duruma, katılımcılar tarafından 9 ifade ile vurgu yapılmıştır.

Şekil 2.

Hiyerarşik Model (Tema-Kod-Alt Kod), Ekonomik Sorunlar

Tablo 6. Ekonomik Sorunlar Temasına İlişkin Kod Frekans Bilgisi

Tema + Kod + Alt Kod	Frekans	Yüzde
Geçim sıkıntısı	33	27,97
İşsizlik	27	22,88
Ev kirası sorunu	18	15,25
İş kaybı	12	10,17
NB (Nakit Borçlanma)	9	7,63
Fiyat artışı	7	5,93
TİM (Temel İhtiyaç Maddeleri)	6	5,08
GK (Gelir Kaybı)	6	5,08
EKONOMİK SORUNLAR	0	0,00
TOPLAM	118	100,00

Araştırmada ulaşılan ekonomik sorunlar, frekans bilgileriyle birlikte Tablo 6'da gösterilmiştir. Üst kodlara ait frekans bilgisi "0" olduğundan, bu kodların isimlerine tabloda yer verilmemiştir. Burada, en yüksek frekansa sahip olan koddan başlamak suretiyle, azalan sıralama yöntemi tercih edilerek, veriler sunulmuştur. Devam eden paragraflarda, bu sorunlara işaret eden kodların her biri, içerdiği anlamlarla birlikte, açıklanarak katılımcı ifadeleriyle detaylandırılmıştır.

Geçici işlerde işçi olarak çalışmakta olan Suriyeli katılımcılar, salgın sürecinde “geçim sıkıntısı” ve “işsizlik” gibi sorunlarla yüz yüze kaldıklarını ifade etmişlerdir. Buradaki “geçim sıkıntısı ve “işsizlik” kodları “işçi” koduna ait alt kodlar (Şekil 2) olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında görüşülen Suriyelilerin salgın sürecinde maruz kaldıkları ekonomik sorunlar aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

Geçim sıkıntısı: Katılımcıların geçim sıkıntılarına ilişkin ifadeleri “geçim sıkıntısı” kodu ile kodlandı. Tablo 6’da görüldüğü üzere, katılımcıların en fazla vurgu yaptıkları ekonomik sorun geçim sıkıntısı olmuştur. Dolayısıyla, salgının Suriyeli katılımcılar üzerindeki en yıkıcı ekonomik etkisi geçim sıkıntısı olarak kendini göstermiştir, denilebilir. Katılımcıların çoğu bu süreçte geçim sıkıntısı yaşadıklarını ve temel ihtiyaç maddelerinin temininde dahi zorlandıklarını dile getirmişlerdir:

"İçerde açlıktan ölmek için gerekli temel ihtiyaçlardır bunlar. Ekstradan hiçbir şeyi almıyorlar. Mesela meyve veya tatlı gibi şeyleri almak yok. Bunlar bizim için lüks. Bu dönemde meyve ve tatlı bizim için adeta yasak şeyler haline geldiler. Yemeklik malzemeler, su ve ekmek alıyoruz." [I12MG: 26 - 26]

"Suriyelilerin durumu yerel insanlarla karşılaştırılamayacak kadar kötüdür. Yerlilerin en azından bir bağlantısı var. Bir gelir durumları var. Suriyelilerin hiçbir şeyi yok." [I10FG: 28 - 28]

İşsizlik: Araştırmada katılımcıların işsizliğe ilişkin ifadeleri “işsizlik” kodu ile ilişkilendirilerek kodlandı. Katılımcıların geçim sıkıntısı sorunundan sonra en yüksek frekansla vurgu yaptıkları ekonomik sorun işsizliktir. Salgın sürecinde uygulanan sokağa çıkma kısıtlamaları (SÇK), işyerlerinin geçici sürelerle kapanması vb. salgın tedbirleri nedeniyle çoğu Suriyeli katılımcının geçimlerini sağlayan işlerini kaybettikleri ve işsiz kaldıkları ifade edilmiştir. Bu durum, başka bir gelir kaynağı olmayan Suriyeli katılımcıların ekonomik açıdan çok daha zor yaşam koşulları altında mücadele etmelerine neden olmuştur. Bazı katılımcıların bu konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir:

"İşler çoğunlukla durmuş durumda. Çoğu insanın korona ile beraber işlerine son verildi. Tazminat ve son ayın parasını bile alamadılar." [I5FG: 4 - 4]

"Koronadan önce bir ayakkabı fabrikasında çalışıyordum. Bir şekilde geçinebiliyordum. Yaza doğru işimiz çok daha yoğunlaşırdı ve bu yüzden daha fazla para alıyorduk. Bu da bize iyi geliyordu. Korona ile beraber hiç kalmadı." [I12MG: 4 - 4]

Sigortasız olarak çalışan bazı Suriyeli katılımcılar, işsiz kaldıklarını ve kayıt dışı olarak çalıştıkları için de sigortalı işçilere sağlanan işsizlik ödeneği gibi sosyal yardımlardan yararlanamadıklarını, dolayısıyla da ekonomik açıdan zor durumda olduklarını ifade etmişlerdir:

"Bazıları sigortasız kaçak bir şekilde çalışıyordu. Patron buna göz yumuyordu. Bunlar şu anda kayıp bir durum yaşıyorlar. Bunların sigortası olmadığı için İŞKUR'dan verilen işsizlik maaşından da yararlanamıyorlar, bunlar ne yapacaklar?" [I7MG: 28 - 28]

Tablo 7. İşsizlik-Geçim Sıkıntısı-Ev Kirası Sorunu Arasındaki Kod İlişki Tablosu

Kod Sistemi	EKONOMİK SORUNLAR	İşsizlik	Geçim sıkıntısı	Ev kirası sorunu	NB	TİM	TOPLAM
EKONOMİK SORUNLAR							0
İşsizlik							31
Geçim sıkıntısı							29
Ev kirası sorunu							29
NB							17
TİM							14
Σ TOPLAM	0	31	29	29	17	14	120

Salgın sürecinde Suriyeli katılımcıların yaşamış olduğu işsizlik, beraberinde farklı sorunları da getirmiştir. Tablo 7’de “işsizlik” ve diğer kodlar arasındaki ilişki düzeylerine yer verilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere, “işsizlik” ile “geçim sıkıntısı” ve “ev kirası sorunu” arasında yüksek düzeyde bir ilişki (işsizlik sütunu ile geçim sıkıntısı ve ev kirası sorunu satırlarının kesişim noktalarındaki kare görseli) bulunmaktadır. Bu durum, işsizliğin geçim sıkıntısı ve ev kirasını ödeyememe gibi sorunlara kaynaklık ettiği şeklinde yorumlanmıştır.

Salgın sürecindeki işsizliğin doğurduğu diğer bir sorun da Suriyeli katılımcıların geleceğe ilişkin karamsarlık ve endişe algılarıdır. Yapılan kod ilişki analizlerinde, “işsizlik” ile “karamsarlık-endişe” kodu arasında yüksek bir ilişki tespit edilmiştir. Bu durum, işsizliğin araştırmaya katılan Suriyeliler üzerinde birtakım olumsuz etkiler bıraktığı, bunun da kendi geleceklerine dair karamsarlık ve endişe duymalarına neden olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Ev kirası sorunu: Suriyeli katılımcıların ev kirası ile ilgili yaşadıkları sorunlar “ev kirası sorunu” kodu ile kodlanmıştır. Araştırmaya katılan Suriyelilerin tamamına yakını ev kirası ile ilgili sorun yaşadıklarını ve kiralarını ödeyemediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, ev sahiplerinin de kirayı zamanında istedikleri ve gecikmesine müsaade etmedikleri katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Suriyeli katılımcılar, salgın sürecinde işsizlik ve gelir kaybı gibi nedenlerle, ev kirası ile ilgili daha fazla sıkıntı yaşadıklarını ve evden atılma durumu ile karşı karşıya olduklarını vurgulamışlardır:

"Koronadan önce oğlumun aldığı maaştan kirayı çıkarıyorduk, geri kalanı ile geçiniyorduk. Şu anda kira ve faturaları taksit taksit ödüyorum. Hepsini, kira ve faturaları, bir anda ödemeye gücüm yok. Dul olduğum için devlet bana her iki ayda bir maaş veriyor. Bu maaşı bir ay kiraya veriyorum diğer ay kirayı ödemek için borç alıyorum." [I14FI:4-4]

"Ev sahibi kirayı ödeme gününde istiyor. Normalde ayın 10'unda kirayı alır. Ama geçen ayın 5'inden itibaren telefonla aramaya başladı. Türkçe bilmediğim için benimle konuşmuyor. Komşuma 'Paraları hazırlayın.' diyor. Zamanında ödeme yapmazsak bizi evden çıkarır." [I14FI: 20 - 20]

İşverenlerin salgın sürecinde yaşadıkları sıkıntılara ilişkin ulaşılan sorunlar “iş kaybı” koduyla kodlanmıştır. “İş kaybı” kodu “işveren” koduna ait alt kod olarak belirlenmiştir. Bu koda ait frekans bilgisi Tablo 6’da, kod hiyerarşi bilgisi ise Şekil 2’de gösterilmektedir. Bu koda ilişkin olarak aşağıdaki çıkarımlar yapılmıştır:

İş kaybı: Araştırmaya katılan Suriyeli işverenler, salgın sürecinde uğradıkları iş kaybından dolayı sıkıntı yaşadıklarını sıklıkla dile getirmişlerdir. İş kaybını doğuran nedenlerin başında ise, salgını önlemeye yönelik alınan zorunlu tedbirlerin (sokağa çıkma yasağı, bazı iş yerlerinin geçici süreyle kapalı olması vb.) yer aldığı ifade edilmiştir. Katılımcılar bu hususta şunları belirtmişlerdir:

"Hayatımız bu virüsle çok değişti. Yasaklardan önce bir sipariş aldığımızda gece gündüz çalışıp yetiştiriyorduk. Bu konuda bir sorun oluşmuyordu. Sokağa çıkma yasağı oluyor. Şimdi müşterilerimizle konuşuyoruz. 'Gel görüşelim.' diyoruz 'Korona var.' diyor. 'Gelin pazarlık yapalım.' diyoruz 'Gelemem yollar kapalı, korona var, sokağa çıkma yasağı var, şu anda hiçbir şey yapamayız.' diyorlar. Bu dönemde her açıdan kriz yaşıyoruz. Virüs bizim için her konuda bir engel. Sadece Türkiye'de değil bütün dünyada aynı durum söz konusu." [I6MG: 4 - 4]

"Çünkü herkes zor durumdadır. Dükkân için mal satın aldığım adamdan eskiden borç karşılığında eşya alabiliyordum. Şimdi mal sahibi malları getirdiği gün parayı istiyor. Bana 'İki gün sonra ne olacak bilmiyorum, o yüzden parayı peşin almak zorundayım. Bugün iki gün sokağa çıkma yasağı varsa, yarın belki 15 gün olur.' diyor. Tüm mal alışverişi yapan kişiler arasında maalesef bu duygu ve düşünceler hâkim." [I1MI: 4 - 4]

Araştırmaya katılan Suriyelilerin salgın sürecinde yaşadıkları sorunların önemli bir kısmını da bireysel borçlanma sorunu oluşturmaktadır olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, Suriyeli katılımcıların borçlanmaya yönelik ifadeleri, bireysel borçlanma kodunun altında iki alt kod (NB ve TİM) ile ilişkilendirilerek kodlandırılmışlardır. NB ve TİM kodlarına ait frekans ve yüzdesel veriler Tablo 6'da gösterilmiştir.

NB (Nakit Borçlanma): Araştırmaya katılan Suriyelilerin salgın sürecinde yaşamış oldukları işsizlik ve gelir kaybı, geçim sıkıntıları ile kira sorunlarına neden olmuş, bu durum da Suriyeli katılımcıların nakit borçlanmaya olan ihtiyacını doğurmuştur. Peki, o halde işsiz olan Suriyeli katılımcılar borç alacak kişileri ya da kaynağı nereden ve nasıl bulabilmektedirler? Araştırmanın detaylarına bakıldığında, görüşülen Suriyelilerin bu ihtiyaçlarını daha önce çalıştıkları işyeri sahiplerinden ya da kendi çevrelerinden (Suriyeli akraba veya tanıdıklarından) karşılama yoluna gittikleri görülmüştür. Nakit borçlanma şeklinde kendini gösteren bu davranış biçimi analiz edildiğinde, altta yatan itici sebeplerin, gelir kaybı (GK) ve ev kirası sorunu gibi yaşamsal nedenler olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamında görüşülen Suriyelilerin NB yoluna, gelir kaybına uğramaları neticesinde bu durumlarını telafi etmek ve ev kiralalarını ödemek amacıyla başvurdukları şeklinde yorumlanmıştır. Araştırmanın katılımcıları buna ilişkin şunları söylemişlerdir:

"Ben şahsen idare ediyorum ama işçilerin çoğu benden para istiyor. Biri gelip 100 TL diğeri 50 TL istiyor." [I6MG: 14 - 14]

"Artık işi olmayanın ne kadar zor durumda olduğunu, sen düşün. Şimdi tanıdığım bazı Suriyeliler bu süreçte ceplerindeki son kuruşu tükettiler. Bazıları, eşinin yüzüğünü bozdurup şu anda onunla geçiniyor. Elinde hiç parası olmayan şimdi artık en yakınında bulunan bakkaldan, arkadaş veya tanıdıktan borç alarak geçimini sağlamaya çalışıyor. Mesela bana bu konuda başvuranlara borç karşılığında yardımda bulunuyorum. Son günlerde benim de borç verme durumum zayıfladı. Çünkü elimde nakit yok. Suriyeliler, bu konuda birbirleriyle yardımlaşıyorlar. Ama bu borçlanma şeklinde..." [I1MI: 4 - 4]

TİM (Temel İhtiyaç Maddeleri): Görüşmeye katılan Suriyeliler, salgın sürecinde temel ihtiyaçlarını (gıda vb.) dahi karşılamakta zorluk yaşadıklarını vurgulamışlardır. Araştırmaya katılan Suriyeliler, bu ihtiyaçlarını kendi mahallelerinde bulunan Suriyeli bakkallardan karşıladıklarını belirtmişlerdir. Suriyeli katılımcıların TİM giderlerini karşılayamama noktasında yaşadıkları sıkıntıların, işsizlik ve bunun

devamında uğradıkları gelir kaybından kaynaklandığı düşünülmektedir. Suriyeli katılımcıların bu konudaki görüşleri şu şekilde olmuştur:

"Markete gitme durumum yok. Mahalle bakkalından borç alıyorum. Marketler borca satış yapmıyorlar." [I3FG: 26 - 26]

"Bizim burada Suriyeli bakkallar var. Genellikle oradan. Diyeceksiniz ki oradan nasıl alıyorsunuz. Cebimizde paramız yoktur. Bakkal kardeşimiz var. Allah razı olsun. Zaten önceden alıp veriyorduk. Şimdi 2,5 aydır adama para ödemiyoruz. Geçen gün de gittim dedim: 'Böyle böyle... dedim paramız yok.' 'Canın sağ olsun.' dedi. Tüm yükümüzü bakkalın üzerine yıkmış durumdayız. Genellikle böyle. Çevredeki herkes bakkala borçlanmış, bu borç giderek katlanıyor." [I9MI: 26 - 260]

"Sonra da herkes son çare olarak benim dükkâna yöneliyor. Tabi borçla alıyorlar." [I1MI: 22 - 22]

Yukarıda açıklanan ekonomik sorunlara ilave olarak, Suriyeli katılımcıların salgın sürecinde fiyatlar genel seviyesindeki artıştan da yakındıkları görülmüştür:

"Çok şey değişti. Her şey aniden çok pahalandı. Tüccarlar mal temin edememe korkusuyla ellerindeki malların fiyatını çok yükselttiler." [I16MG: 4 - 4]

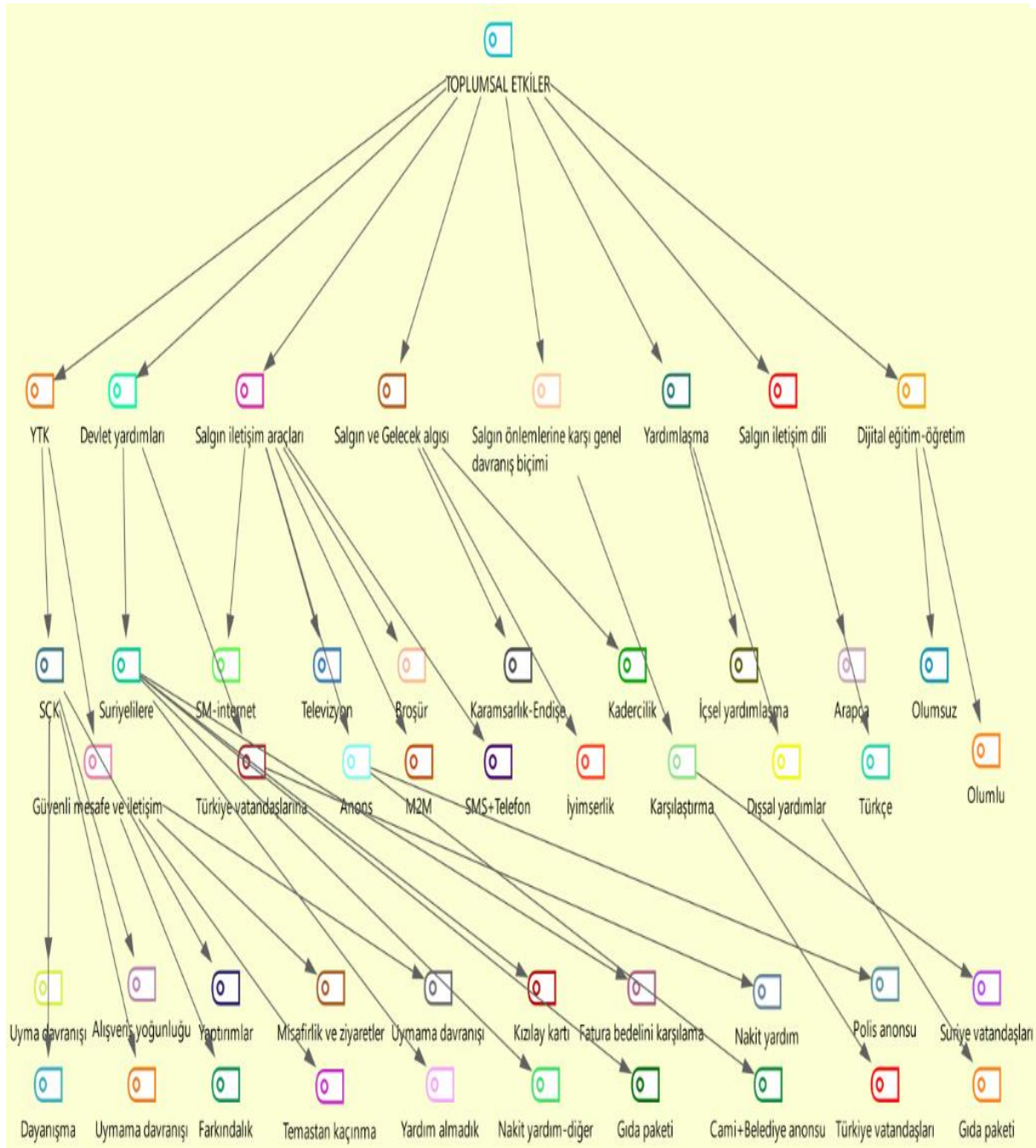
Salgının Toplumsal Etkilerine İlişkin Ulaşılan Sorunlar

Salgının (Covid-19) araştırmaya katılan Suriyeliler üzerinde bıraktığı toplumsal etkiler "toplumsal etkiler" teması altında toplanmış, bu temanın altında 8 kategori ve bu kategorilerin altında da değişen sayılarda farklı kod ve alt kodlar belirlenmiştir. Bu temaya ait, toplamda 62 kod (Şekil 3) ile 387 ifadenin kodlaması yapılmıştır. Şekil 3'te tüm kodların frekans bilgileri ile birlikte bazı kodlara ait alt kodlar, fazla yer kapladığı için, şekilde gösterilemeyerek gizlenmişlerdir.

Toplumsal etkiler temasına ilişkin kodların yorumlanmasında, en yüksek frekansa sahip olan koddan başlamak suretiyle, azalan sıralama yöntemi tercih edilerek veriler sunulmuştur. Devam eden paragraflarda salgının toplumsal etkilerine ilişkin ulaşılan sorunlara işaret eden kodların her biri, içerdiği anlamlarla birlikte açıklanarak katılımcı ifadeleriyle detaylandırılmıştır.

Şekil 3.

Hiyerarşik Model (Tema-Kod-Alt Kod), Toplumsal Etkiler

SÇK (sokağa çıkma kısıtlamaları) kodu, YTK (yeni toplumsal kurallar) kategorisine bağlı bir kod olarak belirlenmiş ve salgın sürecindeki sokağa çıkma kısıtlamalarını tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. Salgın sürecindeki SÇK tedbirlerini ve bu tedbirlerin zaman zarfındaki durumu değerlendirmek amacıyla bu kodun altında farklı alt kodlar belirlenmiştir (Şekil 3). Belirlenen bu kodlara yönelik açıklamalara aşağıda yer verilmiştir:

SÇK tedbirlerine uyma ve uymama davranışı: “Uyma davranışı” SÇK uygulamalarına yönelik tedbirlere riayet etme ve alınan önlemlere uyma (olumlu davranış) şeklinde tanımlandı. Bu koda Suriyeli katılımcılar tarafından 39 ifade ile vurgu yapılmıştır. Bu durum şu anlama gelmektedir: Suriyeli katılımcılar salgın sürecinde alınan SÇK önlemlerine uyma yönünde üstün gayret göstererek riayet etme davranışı

sergilemişlerdir. Bu durumun olumsuz olarak oluşturulan bir diğer kod olan “uymama davranışı” ise salgın sürecinde SÇK kapsamında alınan tedbirlere uymama (olumsuz davranış) yönünde davranış sergileme olarak tanımlanmıştır. SÇK tedbirlerine uymama yönünde davranış sergilemeyi ifade eden koda (uymama davranışı) 11 ifade ile vurgu yapıldığı görülmüştür.

Sonuç olarak, her iki koda (uyuma davranışı-uymama davranışı) yönelik karşılaştırma neticesinde, araştırmaya katılan Suriyelilerin salgın sürecinde alınan SÇK tedbirlerine çoğunlukla uydukları veya uyma yönünde bir davranış sergiledikleri söylenebilir.

Bu süreçte, özellikle SÇK'nın ilk gününde alışveriş yoğunluğunun yaşanması ve Suriyeli katılımcıların kendi aralarında dayanışmaya önem vermeleri ise vurgulanan diğer durumlardan bazıları olarak belirlenmişlerdir.

SÇK ve yaptırımlar: SÇK tedbirlerine uymama yönünde davranış sergileyen kişilere devletin görevli-yetkili birimleri tarafından yaptırım uygulanması kaçınılmaz bir gereklilik olmuştur. Salgın sürecinde SÇK tedbirlerine uymayan kişilere devletin yetkili birimleri tarafından yaptırım olarak ceza veya uyarı şeklinde yaklaşım sergilendiği vurgulanmıştır. Ancak uyarıların daha çok Türkiye vatandaşlarına yapıldığı, öte yandan cezaların ise Suriye vatandaşlarına kesildiği bazı katılımcılar tarafından özellikle vurgulanan bir durum olduğu belirlenmiştir. Bu durumu tanımlamak için “Türkiye vatandaşlarına” kodunun altında alt kod olarak oluşturulan “uyarı” koduna 2 defa vurgu yapılırken, “Suriye vatandaşlarına” kodu altında alt kod olarak oluşturulan “ceza” koduna ise 5 defa vurgu yapılmıştır. Bu yaptırımların (ceza ve uyarı) bu şekilde (Suriyelilere ceza verilmesi) uygulanmasında “adaletsizlik” olduğuna yönelik olarak da 3 ifade kullanılmıştır. Sonuç olarak, bazı Suriyeli katılımcılar kendilerine farklı davranıldığını, uyarı yapılmadan ceza kesildiğini ve dolayısıyla da kendilerine adaletsizlik yapıldığını vurgulamışlardır. Bazı katılımcıların bu duruma yönelik ifadeleri şöyledir:

"Yerli bir insan gibi bir pozisyonum yok. Bu konuda da bir adaletsizlik olduğunu düşünüyorum." [I6MG: 14 - 14]

"Suriyeler maalesef böyle değil. Başka mahallelerde sokağa çıkma yasağı günlerinde Suriyeliler ekmek için bile dışarı çıksalar hemen ceza yiyorlar." [I16MG: 28 - 28]

"Devlet personelinin yerel halka ve Suriyelilere karşı tavrında bir farklılık var." [I7MG: 18 - 18]

Kodlar arası ilişki analizleri sonucunda uygulanan “ceza” ile “adaletsizlik” algısı arasında daha yüksek bir ilişki (uyarı ile adaletsizlik arasındaki ilişki algısına kıyasla) düzeyi fark edilmiştir. Buradan hareketle, Suriye vatandaşlarına uygulanan cezai yaptırımların adaletsizlik algısına neden olduğu düşünülebilir.

Güvenli mesafe ve iletişim: Bu kod, YTK (yeni toplumsal kurallar) kategorisine bağlı bir kod olarak belirlenmiş ve salgın sürecinde, hastalığın bulaşıcılığını önlemeye yönelik alınan tedbirleri açıklayacak şekilde kavramlaştırılmıştır. Oluşturulan bu kod kapsamında bir durum değerlendirmesi yapmak amacıyla da alt kodlar belirlenmiştir. Buna göre, araştırmaya katılan Suriyelilerin genel anlamda temastan kaçındıklarını söylemek mümkün olmuştur. Öte yandan, katılımcılar tarafından “güvenli mesafe ve iletişim”

tedbirlerine uymama yönünde davranış gösteren kişilerin olduğuna da az sayıda ifade ile vurgu yapılmıştır. Güvenli mesafe ve iletişim düzeyini ölçümlemek amacıyla “temastan kaçınma ile uymama davranışı” kodları oluşturulmuştur.

Güvenli mesafe ve iletişim koduna ait farkındalık düzeyini ölçümlemek amacıyla “farkındalık” kodu oluşturulmuş ve farkındalığın seviyesini ortaya çıkarmak için de bu kodun altında “var” ve “yok” şeklinde alt kodlar belirlenmiştir. Araştırmada “var” koduna 26, “yok” koduna ise 6 ifade ile vurgu yapıldığı sonucuyla karşılaşıldığından, Suriyeli katılımcıların “güvenli mesafe ve iletişim” konusunda önemli bir farkındalığa sahip olduklarını söylemek mümkün olmuştur. Güvenli mesafe ve iletişim konusunda farkındalığın yüksek olması, temastan kaçınmayı destekleyen bir durum olarak değerlendirilmiştir. Ancak misafirlik ve ziyaretlerin yapılıyor olmasına, az da olsa (yapılmıyor koduna kıyasla) daha fazla ifade ile vurgu yapılmış olması, güvenli mesafe ve iletişimin farkındalığına yönelik ulaşılan sonucun geçerliliğini tartışmaya açmıştır. Misafirlik ve ziyaretlerin yapıp yapılmadığını ölçümlemek amacıyla “misafirlik ve ziyaretler” kodunun altında “yapılıyor” ve “yapılmıyor” şeklinde alt kodlara yer verilmiştir. Bulgularda, misafirlik ve ziyaretlerin yapıldığını gösteren “yapılıyor” koduna daha fazla ifade ile vurgu yapıldığı görülmüştür.

Araştırma kapsamında görüşülen Suriyelilerin “salgın önlemlerine karşı genel davranış biçimine” yönelik bulgularının değerlendirildiği kategoride; Türkiye vatandaşları ile Suriye vatandaşlarının salgına karşı alınan önlemlere uyma noktasında, genel anlamda, bir karşılaştırma yapılmıştır. Burada yapılan karşılaştırma Suriyeli katılımcıların aktardığı bilgilere dayanılarak elde edilmiştir. Yani bu durum görüşülen Suriyelilerin gözüyle yapılan bir karşılaştırmadır. Bu kapsamda Suriyeli katılımcılar, Türk vatandaşlarının salgını (Covid-19) önlemeye yönelik alınan tedbirlere daha fazla uyduklarını, buna karşın kendilerinin ise daha çok uymama yönünde hareket ettiklerini dile getirmişlerdir. Bu durumu ölçmeye yönelik oluşturulan kodlara ait frekans verilerine bakıldığında, Türk vatandaşları için oluşturulan “uyma davranışı” kodunun frekansı 10 iken, Suriye vatandaşları için oluşturulan aynı koda ait frekans bilgisi ise sadece 2’dir. Bu durum, katılımcıların 10 ayrı ifade ile Türkiye vatandaşlarının alınan önlemlere Suriyelilerden daha fazla uyduklarını ifade ettikleri anlamına gelmektedir. Uymama davranışına ait frekans bilgilerine bakıldığında ise, Türk vatandaşlarında (f=3) iken, Suriye vatandaşlarında (f=8) olarak ölçümlenmiştir. Ulaşılan frekans bilgilerinden hareketle, Suriyeli katılımcıların salgını önlemeye yönelik alınan tedbirlere uyma yönünde daha az davranış sergiledikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Salgın sürecinde kullanılan “iletişim araçları” ve “iletişim diline” ait bulgulara bakıldığında, Suriyeli katılımcıların Covid-19 salgını sürecinde, alınan önlemlerden haberdar olmak için kullandıkları ya da takip ettikleri iletişim araçları olarak şunlar belirlenmiştir: SM-internet (sosyal medya), televizyon, cami + belediye anonsu, polis anonsu, M2M (mouth to mouth-ağızdan ağza iletişim), broşür ve SMS+ telefondur. İletişim araçlarının dizilişinde en çok vurgu yapılan araç en başta verilmiş ve bu şekilde azalan bir sıralama takip edilmiştir. Araştırmada görüşülen Suriyelilerin salgına yönelik gelişmeleri ve alınan önlemleri takip ederken tercih ettikleri dillere bakıldığında ise Arapça ve Türkçe olmak üzere iki dilin yer aldığı

belirlenmiştir. Ancak Türkçe olarak yapılan anonsların tam olarak anlaşılmadığı ve dolayısıyla katılımcıların kendi yakın çevrelerinden tercüme amacıyla yardıma başvurdukları da ifade edilmiştir. Araştırmadaki katılımcıların Suriye vatandaşı olması, Arapça diline ait verinin yüksek olması sonucunu doğuran bir etken olarak değerlendirilmiştir. İletişim aracı olarak “SM-İnternet” koduna daha fazla vurgu yapılmış olması ve bu iletişim kanalının daha yüksek yoğunlukla kullanılmış olması, bir anlamda, Suriyeli katılımcıların yabancı bir ülkedeki dil engelini aşmaya yönelik bir çaba ve ana dilde iletişim tercihi olarak da değerlendirilmiş ve bu şekilde yorumlanmıştır. Bu konudaki katılımcı görüşleri şu şekildedir:

"Arapça takip ediyoruz. Benim şahsen Türkçem çok iyi değil, o yüzden Arapça takip ediyorum." [I5FG: 2 - 2]

"Bir Gaziantep sayfası var. Bu sayfada koronayla ilgili çıkan tüm haberler Arapça veriliyor." [I16MG: 2 - 2]

Tüm toplum kesimleri için olduğu gibi, Suriyeliler için de yapılan duyuruların anlaşılıyor olması çok önemlidir. Bu nedenle, salgın önlemlerine yönelik olarak cami ve belediye görevlileri tarafından yapılan anonsların, özellikle Suriyelilerin yoğun olarak bulunduğu yerleşim yerlerinde, Arapça olarak yapılması çok yararlı olacaktır. Aynı şekilde buradaki yerel halkın ve Suriyelilerin ana dillerinde broşürlerin hazırlanarak dağıtılmasının da salgına yönelik alınan önlemlerin etkinliğine ve anlaşılabilirliğine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çünkü görüşülen Suriyeliler, kendi ana dilleri dışında yapılan anonsları ve verilen haberleri anlamakta zorluk çektiklerini ve bunun için çevrelerinden yardım talep ettiklerini ifade etmişlerdir:

"Türkçe yayınları takip ediyoruz. Türkçe haberlerin bir kısmını anlıyorum, anlamadığımı da çocuklar benim için Arapçaya çeviriyor." [I3FG: 2 - 2]

"Televizyon izlemiyorum. Bulduğumuz mahallede anonslar yapılıyor. Bu anonsları bazen anlıyorum, bazen anlamıyorum. Özellikle sokağa çıkma yasağı günlerinde hep 'Zorunlu olmadıkça dışarı çıkmayın, ihtiyaç halinde en yakın markete gidin, zorunlu ihtiyaç olursa biz size getiririz.' diye anons yapıyorlardı. Yaşlıların dışarı çıkmaması için anons yapıyorlardı. Bizim sitede yer alan yaşlı insanların ihtiyaçlarını polisler karşılıyordu." [I16MG: 2 - 2]

Ayrıca, araçların giremediği dolayısıyla da anonsların dahi duyulamadığı bazı yerleşim alanlarının varlığı göz önünde bulundurularak, el broşürlerinin buradaki Suriyelilere ulaştırılması önemlidir. Araştırmada bazı Suriyeli katılımcıların bu konuya değindikleri ve yapılan anonsları duymadıklarını ifade ettikleri görülmüştür:

"Komşularımızdan duyuyoruz. Bütün mahalle zaten bu meseleyi konuşuyor. Bizim ev çok dar bir sokakta olduğu için arabalar giremiyor. Dolayısıyla belediye araçlarının anonslarını duymuyoruz." [I14F1: 2 - 2]

Salgın sürecinde alınan önlemler kapsamında okulların kapalı olması, dijital eğitim ve öğretime geçişi zorunlu kılmıştır. Araştırmada görüşülen Suriyeliler, kendi çocuklarının dijital eğitimden (uzaktan eğitim) yeteri kadar fayda sağlayamadığından yakınmışlardır. Dijital eğitim ve öğretimin etkisini değerlendirmek amacıyla “olumlu” ve “olumsuz” olmak üzere iki kod belirlenmiştir. Katılımcılar tarafından olumsuz koduna 5, olumlu koduna ise 1 ifade ile vurgu yapılmıştır. Katılımcılardan biri, uzaktan eğitimde yaşanan bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

"EBA'ya giriş problemi oldu. Çocuğum bir türlü bağlanamadı. Bunun dışında herkese sınıfi geçme getirdiler. Bu durum, öğrencileri bence olumsuz etkiledi. Rehavete kapıldılar. Nasıl olsa geçecekler diye. Bu dönem çocuklar için biraz gevşek geçti. Keşke daha sıkı tutulsaydı." [I5FG: 28 - 28]

Devlet yardımları: Bu kategoride Türk vatandaşları ile Suriye vatandaşlarına yapılan yardımlara ait ifadeler kodlanarak değerlendirilmiştir. Covid-19 salgını sürecinde devlet tarafından yapılan yardımlar “devlet yardımları” koduyla kodlanmış ve buna bağlı olarak “nakit yardım,” “yardım alamadık” gibi alt kodlar oluşturulmuştur. Salgın sürecinde Türk vatandaşlarına yapılan yardımları belirlemek için oluşturulan kod olan “nakit yardım” koduna 16 defa (f=16) vurgu yapılırken, devlet tarafından bu anlamda (salgın sürecinde bazı ailelere verilen nakit yardım) kendilerine herhangi bir yardımın yapılmadığı Suriyeli katılımcılar tarafından özellikle vurgulanmıştır. Görüşülen Suriyelilerin yardım alamamış olmalarına yönelik olarak “yardım almadık” kodu belirlenmiş ve 36 ifadenin kodlaması yapılarak (f=36) belirlenen ifadeler bu koda dâhil edilmişlerdir. Suriyelilere yapılan yardımların daha çok gıda paketi, salgın öncesinden beri verilmekte olan Kızılay yardımları (karta yapılan nakit yüklemeler), fatura (elektrik, su vb.) bedellerinin karşılanması, sağlığın korunmasına yönelik bedelsiz maske dağıtımı ve bunlara benzer yardımlar şeklinde olduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir:

"Sosyal yardım konusunda salgından hemen sonra Türklere biner lira dağıtılacağı söylendi ve dağıtıldı. Fakir ve orta hallilere verdiler." [I12MG: 24 - 24]

"Yardımlar konusunda yerel insanlar ve Suriyeliler arasında tabii ki bir eşitsizlik var. Yerliler arasında fakirler varken Suriyeliler öncelikli değildir bu süreçte. Mesela bize yerlilere dağıtılan 1.000 lira verilmedi." [I10FG: 24 - 24]

"Maske dışında hiçbir yardım almadık. Maddi yardım almadık. Herhangi bir açıklama yapılmadı bu konuda." [I2MI: 22 - 22]

Covid-19 salgını sürecinde, araştırmaya katılan Suriyelilerin daha çok kendi aralarında yardımlaşma şeklinde bir dayanışma içerisinde buldukları belirlenmiş, dışarıdan yapılan yardımların ise nakit olarak değil ancak gıda paketi şeklinde yapıldığına katılımcılar tarafından vurgu yapılmıştır:

"Suriyeliler, kendi aralarında çok basit düzeyde yardımlaşıyorlar. Yardımseverlerden bana her gün dört tane ekmek geliyor. Suriyeli bir komşum var. Eşi felç. Çalışacak kimseleri yok. Benden daha zor durumdadır. O dört ekmeği onlara veriyorum. Kendime almıyorum. Evde yemek adına fazladan ne varsa onlara gönderiyorum. Bu tarz hafif yardımlaşma örnekleri oluyor." [I10FG: 20 - 20]

"Suriyeliler arasında yardım için çok büyük kampanyalar düzenleniyor. Tıbbi malzemeler, gıda malzemeleri konusunda..." [I7MG: 20 - 20]

Araştırmaya katılan Suriyelilerin Covid-19 salgını sürecinde nakit yardım ihtiyacına sıklıkla vurgu yapmış olmalarının, nakit yardımlara hayati derecede ihtiyaç duymuş olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 8. Yardım Alamama ile Geçim Sıkıntısı ve Ev Kirası Sorunu Kodları Arasındaki İlişki Tablosu

Kod Sistemi	Geçim sıkıntısı	Ev kirası sorunu	Suriyelilere	Yardım almadık	TOPLAM
Geçim sıkıntısı		■		■	23
Ev kirası sorunu	■			■	22
Suriyelilere					0
Yardım almadık	■	■			25
Σ TOPLAM	23	22	0	25	70

Tablo 8’de katılımcıların Covid-19 salgını sürecinde yardım alamama durumları ile ev kirası sorunu ve geçim sıkıntısı kodları arasındaki ilişki gösterilmektedir. Suriyeli katılımcıların salgın sürecinde nakdi yardım alamamış olmaları ile ev kirası sorunu ve geçim sıkıntısı arasında güçlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Covid-19 sürecinde alınan zorunlu tedbirler neticesinde işlerini kaybeden ve çalışamayan Suriyeli katılımcıların nakit paraya olan ihtiyaçları gittikçe artış göstermiştir. Böylesi zorunlu tedbirlerin alındığı durumlar ile buna benzer uygulamalarda aynı yardımlardan ziyade nakdi yardımların yapılması, ihtiyaç sahibi kişilerin geçim sıkıntılarını azaltabileceği ve kira sorunlarını önemli oranda hafifletebileceği düşünülmektedir.

Araştırmada, Covid-19 salgınının Suriyeli katılımcıların “geleceğe ilişkin algıları” üzerindeki etkisi konusunda da bazı önemli verilere ulaşılmıştır. Araştırmada katılımcıların geleceğe ilişkin algı ve beklenti durumlarını belirlemek amacıyla üç alt kod (iyimserlik, kadercilik, karamsarlık-endişe) tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan Suriyeliler, Covid-19 salgını sürecinde alınan tedbirler (SÇK, evde kalma gibi) sonucunda yaşanan işsizlik nedeniyle geleceğe ilişkin karamsarlık duygularını daha yoğun olarak hissettiklerini, karamsarlık ve endişe düşüncesine kapıldıklarını ifade etmişlerdir. Görüşülen Suriyelilerin geleceğe ilişkin algı durumunu resmetmek amacıyla oluşturulan “karamsarlık-endişe” koduna katılımcılar tarafından 25 ifade ile vurgu yapılırken, “iyimserlik” koduna 10, “kadercilik” koduna ise 4 ifade ile vurgu yapılmıştır. Bazı katılımcıların geleceğe ilişkin ifadeleri şöyle olmuştur:

"Salgın geldiğinde hayatımız çok değişti. Hiçbir şey eskisi gibi olmaz oldu. Eskiden aklımızda bir sürü proje plan vardı. Yarın bunu yapacağım, ertesi gün şunu yapacağım. Önümüzdeki yılda buna hazırlanacağım, diyorduk. Şu anda yarını düşünemez olduk. Yarın ne olacağı belli olmaz oldu. Yarın yaşayacak mıyız ya da ölecek miyiz? Bunu düşünüyoruz. Bu dereceye geldi. Gelecek diye bir şey kalmadı. Yarını düşünmeye çalışıyor insanlar: 'Hani bugün elimde iki tane maske var. Birini yarına saklayayım da eğer ölmezsem onu takarım.' Yok, yani on gün ötesini ya da 20 gün ötesini düşünüyem! Öyle bir şey yok." [I2MI: 6 - 6]

"Salgın bizi çok kötü etkiledi. Umudum vardı. İlerde projelerim vardı. Şu anda allak bullak olduk. Hiçbir şey düşünemez hale geldim. Sadece 'Nasıl yaşayacağız, Allah bu belayı defetsin.' diyoruz." [I9MI: 6 - 6]

Salgın sürecinde, görüşülen Suriyelilerin kendi içlerinde birbirlerine yardımcı olmuş olmaları, (içsel yardımlaşma) geleceğe umutla bakmalarına katkı sağlayan unsurlardan biri olarak yorumlanmıştır. Bu durumu ölçümlemek amacıyla “içsel yardımlaşma” ile “iyimserlik” kodları arasındaki ilişkiye bakılmış ve bu kodlar arasında güçlü bir ilişkinin var olduğu net olarak görülmüştür. Dolayısıyla, katılımcıların yardımlaşma şeklinde kendi aralarında yapmış oldukları faaliyetlerin, kendi geleceklerine dair iyimserlik algılarına olumlu katkı sağladığını ifade etmek mümkün olmuştur.

Salgının Sağlık ve Hijyen Etkilerine İlişkin Ulaşılan Bulgular

Salgının (Covid-19) sağlık açısından araştırmaya katılan Suriyeliler üzerinde bıraktığı etkiler, “Sağlık ve Hijyen Etkileri” teması altında toplanmıştır. Yine bu temanın altında 4 kategori ve bu kategorilerin altında da değişen sayılarda farklı kod ve alt kodlar belirlenmiştir. Bu temaya ait toplamda 24 kod belirlemiş (Şekil 4) ve 155 ifadenin kodlaması yapılmıştır.

Katılımcıların bir kısmı, salgının ilk dönemlerinde maske bulmakta sıkıntı yaşadıklarını, ellerinde devlet tarafından iletilen ve ücretsiz maske almalarını sağlayacak olan kod olmasına rağmen eczanelerde bu koda karşılık maske alamadıklarını ve dolayısıyla da maskesiz dolaşmak zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir:

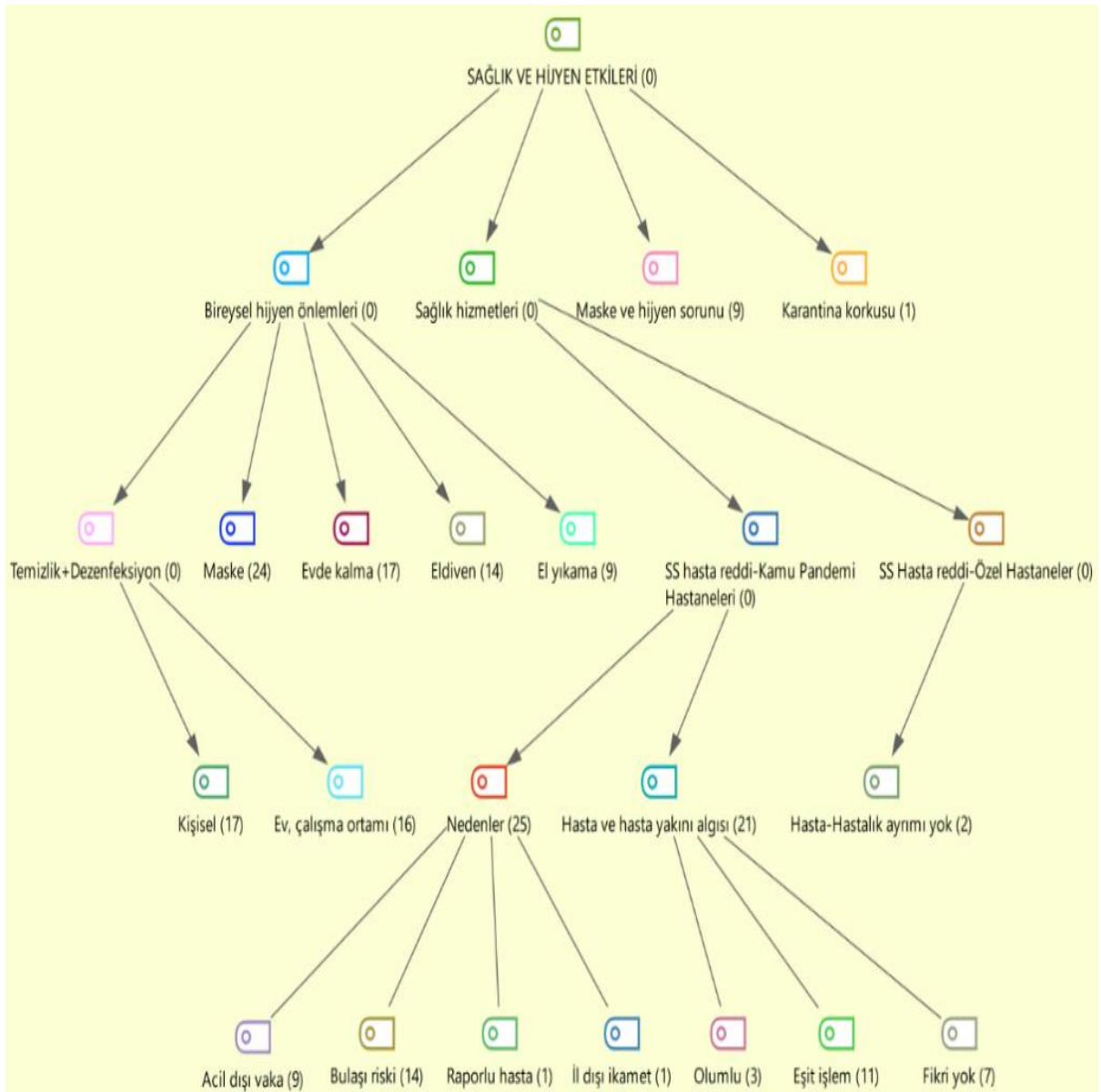
"Maske konusunda koordinasyon sorunu oldu sanırım. Çünkü bazı arkadaşlara kod gitmiş ama eczaneye gitmelerine rağmen maske alamamışlardı. O yüzden birçok Suriyeli insan maskesiz dolaşıyordu." [15FG: 28 - 28]

"Hem de tedbirlerimizi alıyoruz zaten. İlk başlarda eldiven ve maske almak zordu. Ama piyasa şimdi biraz rahatladı o açıdan." [112MG: 16 - 16]

Şekil 4'te "Sağlık ve Hijyen Etkileri" temasına ait kodların hiyerarşik sıralaması ile birlikte bu kodlara ait frekans bilgilerine de yer verilmiştir.

Şekil 4.

Hiyerarşik Model (Tema-Kod-Alt Kod), Sağlık ve Hijyen Etkileri

Sağlık Hizmetleri: Sağlık hizmetleri ile ilgili ulaşılan bulgulara bakıldığında, salgın döneminde yürütülen sağlık hizmetlerinin salgın öncesine kıyasla daha tedbirli ve dikkatli bir şekilde yürütüldüğü söylenebilir. Özellikle, salgın sürecinde hastalığın yayılmasını önlemek amacıyla bir dizi tedbirlerin alınması zorunluluğu doğmuştur. Bu dönemde yaşanan salgın durumu göz önünde bulundurularak kamu ve özel sektör hastanelerinin sağlık hizmetleri ve hasta kabul durumları katılımcıların bakış açısıyla incelenmek istenmiştir. Araştırmada bu amaca yönelik sorular oluşturulmuş ve Suriyeli katılımcıların bu dönemde hastanelerle olan ilişkileri ve varsa yaşadıkları sorunlar araştırılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi neticesinde, kamuya ait pandemi hastanelerinde hasta reddinin (Covid-19 hastalığı dışındaki vakalar) olduğu ancak hasta reddinin de salgın önlemleri kapsamında, salgının yayılmasını önlemeye yönelik alınan tedbirlerden kaynaklandığı görülmüştür. Hasta reddine yönelik oluşturulan kodlardan (Acil dışı vaka, Bulaşı riski, İl dışı ikamet, Raporlu hasta) hareketle, hasta reddinin nedenleri olarak; salgın hastalığın (Covid-19) bulaşmasını önlemek için acil dışında vakaların hastanelere kabul edilmemesi, il dışında ikamet eden Suriyelilerin ve raporlu hastaların hastaneye alınmaması olduğu, katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu durumu ölçümlemek amacıyla oluşturulan “bulaşı riski” ve “acil dışı vaka” kodlarına katılımcılar tarafından en yüksek ifade ile vurgu yapılmıştır (Şekil 4). Özel hastanelerde ise, hasta ve hastalık ayırımı yapılmadan başvuran tüm hastaların kabul edildiği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bazı katılımcıların sağlık hizmetlerine ilişkin ifadeleri şöyle olmuştur:

"Korona dönemde hastaneye yolum düştü. Hizmetlerin değiştiğini fark ettim. Mesela kimse hastaya refakat edip içeri giremiyor. Sadece hastayı içeri alıyorlar. Biz onlara 'Hasta Suriyelidir, Türkçe bilmiyor, anlamıyor.' diyoruz. Onlar da 'Bir şey olmaz, içerde tercüman var.' diyorlar. Ama o tercüman 20 kişiye hizmet veriyor. Bu da zor bir durum yaratıyor. Ağır olmayan vakaları zaten hiç içeri almıyorlar. Dışarıda AFAD'ın kurduğu çadırlar var oraya yönlendiriyorlar. 'Hem bizi hem kendinizi riske atmamak için hastaneye gelmeyin.' diyorlar." [I7MG: 10 - 10]

"Hastanelere virüs yüzünden kimseyi -ne yazık ki- kabul etmiyorlar. Bazı Suriyeli normal hastalar hastaneye muayene için gitmişler. Geri çevrilmişler. 'Hasta kabul etmiyoruz.' demişler." [I1MI: 10 - 10]

Araştırmada görüşülen Suriyelilerin salgın sürecindeki hasta reddini nasıl algıladıklarına yönelik olarak 3 kod (*olumlu, eşit işlem ve fikri yok*) belirlenmiştir. Kodlama neticesinde ilgili kodlara atanan ifadelerin frekanslarına bakıldığında, en yüksek vurgunun “eşit işlem” koduna yapıldığı görülmüştür (Şekil 4). “Eşit işlem kodu,” Suriyeli hastalar ile Türk vatandaşı olan hastalar arasında hasta ve hastalık ayırımı gözetilmeksizin eşit muamele ve eşit işlem yapılması anlamını içermektedir. Katılımcılar tarafından “eşit işlem” koduna yüksek frekans ile vurgu yapılmış olması, hastanelerde hastalara yapılan işlemlerde Suriyelilere farklı davranılmadığı ve olması gerektiği şekilde kendilerine işlem uygulandığı şeklinde yorumlanmıştır. Araştırmada görüşülen Suriyeliler, sağlık hizmetlerine erişim ve bu hizmetlerden yararlanma konusunda kendileri ile Türk vatandaşları arasında herhangi bir ayırım yapılmadığını ve kendilerine farklı davranılmadığını özellikle vurgulayarak ifade etmişlerdir:

"Bu süreçte Suriyeliler ile Türkler arasında herhangi bir konuda bir farklılık görmedim. Kurallar konusunda aynı olduğumuzu düşünüyorum. Tüm kurallar hepimiz için bağlayıcıdır. Farklılıklar konusunda ne sosyal medya üzerinde ne de tanıdıklarım arasında herhangi bir şey konuşulmadı, tartışılmadı." [I5FG: 24 - 24]

"Sağlık hizmetlerine ulaşma konusunda yerli insanlarla bir fark olmadı. Ambulansı aradığımızda gelir. Suriyelisin diye bir sorun yok yani bu açıdan." [I15MG: 24 - 24]

"Salgın döneminde sağlık konusunda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıyla aynı koşullara sahibiz. Herhangi bir fark şu ana kadar görmedim." [IIMI: 24 - 24]

Covid-19 salgını sırasında bu hastalık dışındaki vakaların pandemi hastanelerine alınmamasını "olumlu" bir durum olarak değerlendiren ifadelerin toplamı 3, bu konuda herhangi bir fikir sahibi olmayanları belirlemek amacıyla oluşturulan "fikri yok" koduna ise 7 ifade ile vurgu yapılmıştır. Salgın döneminde, Covid-19 hastalığı dışındaki vakaların pandemi hastanelerine alınmamasını olumlu olarak değerlendiren katılımcılar, yapılan bu işlemin sağlığa yararlı ve iyi bir uygulama olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmada, bazı katılımcıların bu konu hakkında herhangi bir fikre sahip olmadığı görülmüştür. Bu konuda fikir sahibi olmayanlar, salgın sürecinde herhangi bir hastalık nedeniyle hastaneye başvurmamış ve bu deneyimi yaşamamış olan kişilerdir. "Hiç hastaneye gitmedim," "bilmiyorum," "bu konuda fikrim yok" gibi ifadelerin geçtiği yerler "fikri yok" koduyla kodlanmış ve bu kapsamda değerlendirilmiştir.

Bireysel Hijyen Önlemleri: Salgın sürecinde Suriyeli katılımcıların kendi bireysel çabaları ile salgından korunmak amacıyla aldıkları önlemlerin neler olduğuna bakıldığında; başta maske kullanımı olmak üzere, eldiven kullanımı, el yıkama, evde kalma, çalışma ve ortamının dezenfeksiyonu ile kişisel temizliğe dikkat edilmesi gibi tedbirlerin alındığı görülmüştür. Bireysel hijyenin sağlanmasına ilişkin alınan önlemlerin neler olduğunu tespit etmek amacıyla oluşturulan kodlar ve bu kodlara ait frekans bilgilerine Şekil 4'te yer verilmiştir.

Suriyelilerin Talepleri ve Çözüm Önerileri

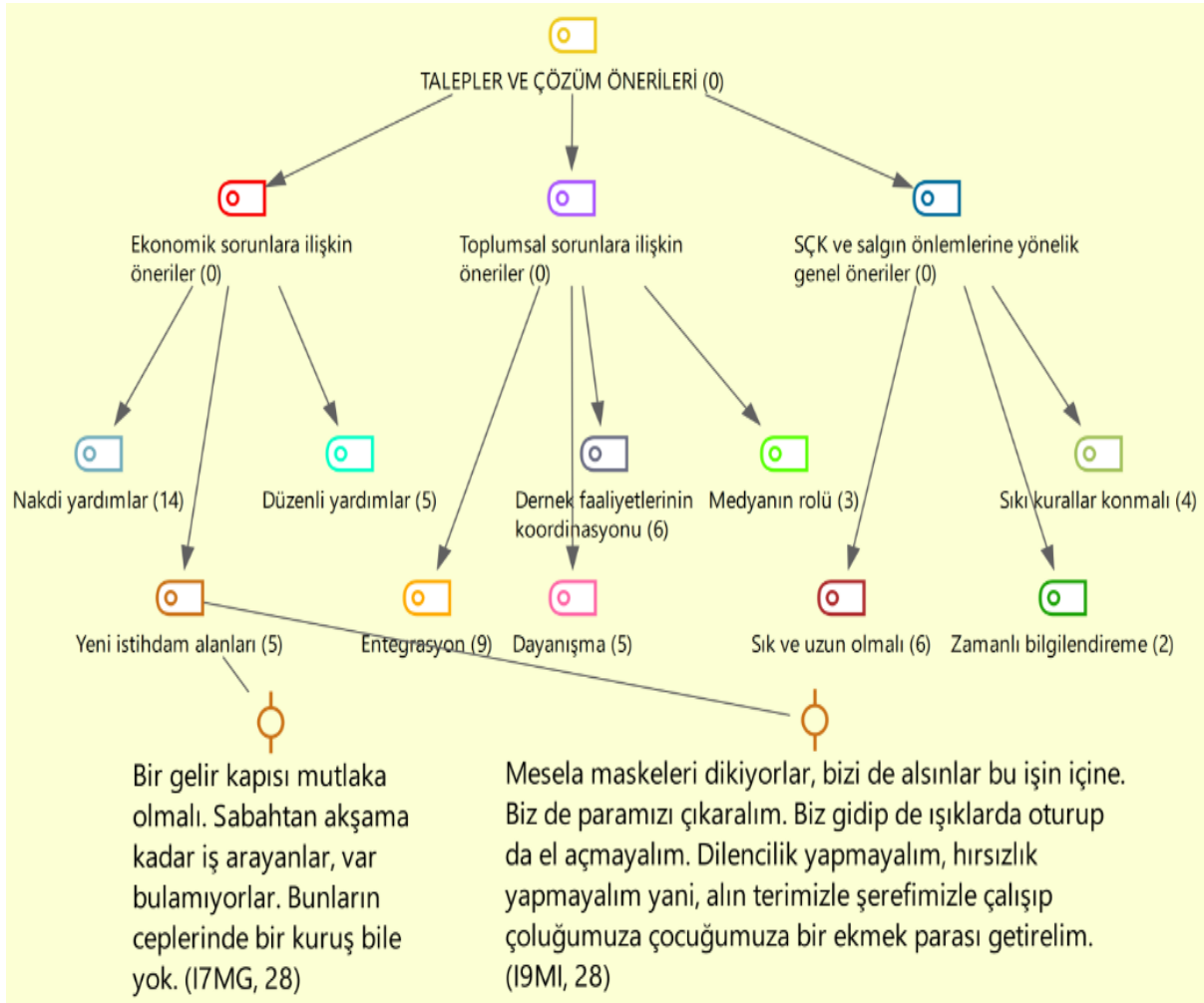
Araştırmaya katılan Suriyelilerin, salgın (Covid-19) sürecinde yaşadıkları sorunlara yönelik olarak dile getirdikleri talepler ve sorunların çözümüne ilişkin vurguladıkları öneriler, "Talepler ve Çözüm Önerileri" teması altında toplanmıştır.

Talepler ve çözüm önerileri temasının altında 3 kategori ve bu kategorilerin altında da değişen sayılarda farklı alt kodlar belirlenmiştir. Bu temaya ait toplamda 14 kod (Şekil 5) tespit edilmiş ve 59 ifadenin kodlaması yapılmıştır.

Talepler ve çözüm önerileri temasına ilişkin kodların hiyerarşik sıralaması, frekans bilgileri (kodların yanında parantez içindeki sayı) ve bazı kodlara yönelik katılımcı ifadelerinin açılımı Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5.

Hiyerarşik Model (Tema-Kod-Alt Kod), Talepler ve Çözüm Önerileri

Ekonomik Sorunlara İlişkin Talepler ve Çözüm Önerileri

Bu kategori altında, ekonomik sorunların çözümüne ilişkin olarak Suriyeli katılımcıların ifade ettikleri talepler ile bunlara yönelik çözüm önerilerine yer verilmiştir. Ekonomik sorunların çözümüne yönelik önerilerin geliştirilmesi için 3 kod (yeni istihdam alanları, nakdi yardımlar, düzenli yardımlar) belirlenmiş ve sunulan çözüm önerileri oluşturulan bu kodlar bağlamında değerlendirilmiştir. Daha önceki bölümlerde de belirtildiği üzere, katılımcıların bu süreçte (Covid-19) ekonomik anlamda en fazla vurguladıkları ve sıkıntı yaşadıkları durumlar; ev kirası sorunu, geçim sıkıntısı ve nakit paraya duyulan ihtiyaç olmuştur. Bu nedendir ki bu kısımda da Suriyeli katılımcıların en fazla talep ettikleri durum, nakdi yardımların yapılması olmuştur. Dolayısıyla, salgın hastalık ve benzeri durumların yaşandığı zorlu süreçlerde, ekonomik anlamda olumsuz etkilere daha fazla maruz kalan kesimlerin nakit yardımlara daha çok ihtiyaç duyabileceği düşünülerek gerekli desteklerin zamanında sağlanması önerilmektedir. Ekonomik sorunların çözümüne ilişkin belirlenen diğer öneriler ise, yeni istihdam alanlarının yaratılması ve düzenli yardımların yapılmasıdır. Katılımcılar tarafından “nakdi yardımlar” koduna 14 ifade ile vurgu yapılırken, “yeni istihdam alanları” ile “düzenli yardımlar” kodlarına beşer ifade ile vurgu yapılmıştır. Bu durum Suriyeli katılımcıların, salgın sürecinde maruz kalmış oldukları sorunlarına en iyi çözüm önerisi olarak, “nakdi yardımların yapılmasını” kendilerine uygun gördükleri şeklinde yorumlanmıştır. Bu sonuç aynı

zamanda, araştırmadaki verilerin bütünsel tutarlılığını yansıtan bir durumdur. Araştırmada ulaşılan bu sonucu şu şekilde değerlendirmek ve ifade etmek de mümkündür: Araştırma kapsamında görüşülen Suriyeliler kendi ekonomik sorunlarının farkına çok iyi varmış ve tutarlı bir şekilde de çözüm önerilerini sunabilmektedirler. Bazı katılımcıların konuya ilişkin ifadeleri şöyledir:

"Daha önce çalışıp da bir kenara biraz para atanlar şu anda evlerinde o paraları yiyorlar. Peki, ondan sonra 10.000 TL borçlandıklarında bunun sonu ne olacak? Hala çözüm yok. Herhangi bir yardım edecek durum yok. Çevredeki insanlar da daha çok kendilerine yetebiliyorlar. Bu dönemde bence ne olursa olsun az da olsa insanlara yardım edilmeli." [I7MG: 28 - 28]

"Önerim, biz de insanız, bize de gözlerinin ucuyla bir baksınlar. 'Burada insan var.' diye düşünürlerse Allah razı olsun diyeceğim. Komşular yani herkes ailesini geçindirmek zorunda. Herkesin borçları birikmiş. Önce kendi çoluğuna çocuğuna bakıyor şu anda. Komşudan ne bekleyebilirim? Ama devlet büyüktür, devlet babadır, devlet her şeydir." [I9MI: 28 - 28]

"Devletten bize yardım etmesini istiyoruz. Durumumuz çok çok kötü." [I14FI: 28 - 28]

Toplumsal Sorunlara İlişkin Talepler ve Çözüm Önerileri

Araştırmaya katılan Suriyelilerin salgın sürecinde maruz kaldıkları toplumsal sorunların çözümüne ilişkin önerilerini değerlendirmek için, şekil 5'te gösterildiği üzere 4 kod (medyanın rolü, dernek faaliyetlerinin koordinasyonu, dayanışma, entegrasyon) belirlenmiştir. Suriyeli katılımcılar, salgın sürecinin kendileri ve aile bireylerinin, özellikle de okul çağındaki genç ve çocukların, Türkiye'deki sosyokültürel etkinlikleri ile okul ve dil öğrenimi gibi faaliyetlerini olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır. Salgın sürecinde yaşanan bu durumu ifade etmek için oluşturulan "entegrasyon" koduna 9 ifade ile vurgu yapılmıştır. Salgın sürecinde yaşanan toplumsal sorunların çözümü için medyanın aktif bir rol üstlenmesi gerektiği ve Suriyeliler özelinde pozitif eleştirilere yer verilmesinin daha iyi olacağına vurgu yapıldığı görüldüğünden, bu konuda gerekli hassasiyetin gösterilmesi önerilmektedir. Bu açıdan, topyekûn bir toplumsal dayanışmanın gerekliliği önem arz etmektedir. Bunlara ilave olarak, katılımcılar tarafından vurgulanan diğer çözüm önerilerinden birisi de Suriyelilerin kendilerine ait derneklerin faaliyetlerinin koordine edilmesi ve denetlenmesi konusu olmuştur. Bazı katılımcıların bu konulara ilişkin ifadeleri şöyle olmuştur:

"...Çünkü Suriyeliler bu konuda çok daha mağdurlar. Medyadan beklentimiz Suriyelilerin bu durumunu ekrana taşısın. Bu korona döneminde Suriyelilerin yaşadıkları, bence medyada tartışılmalydı. Medya bu meseleyi ele alsaydı devlet de harekete geçebilirdi." [I12MG: 28 - 28]

"Komşular arasında dayanışma olmalı. Zenginler fakirleri gözetmeli. Tüm insanlar koronaya karşı beraber mücadele etmeli. Bu dönemde insanlar birbirlerinin kimliklerine bakmadan diğerine yardımcı olmalı. Güzel bir söz bile insanın psikolojisini düzeltebiliyor. Yapılan yardım gibidir." [I10FG: 28 - 28]

"Biz Suriyelilerin problemleri devletle değil, derneklerden kaynaklanıyor. Dernekler devlet kontrolünde ama çalışanlar Suriyeli. Orada kim çalışmaya başlasa artık bambaşka bir insan oluyor. Konuşamıyorsun, muhatap olmuyor. Derneklerde 3 yıldır kayıtlıyım, herhangi bir yararlarını görmedim. Yardımdan bahsediyorlar. Gidiyoruz. Bir sürü kâğıt imzalattıyorlar. Bir sonuç çıkmıyor. Daha sonra duyuyoruz ki sadece 50 aileye yardım gitmiş. Bu konuda denetim olmalı. Bir ara çocuğum hastalandı. Tercüman istedik. Bize refakat edecek bir tercüman yoktu." [I13MI: 22 - 22]

SÇK (Sokağa Çıkma Kısıtlaması) ve Salgın Önlemlerine Yönelik Genel Öneriler

Bu kategorideki önerileri değerlendirmek amacıyla 3 kod (şekil 5) belirlenmiştir. Suriyeli katılımcılar SÇK'ya yönelik olarak, bu kısıtlamaların uygulamaya koyulmadan önce zamanında gerekli

duyuruların yapılmasını ve dolayısıyla insanların sıkışmadan, rahat bir şekilde, gerekli duydukları ihtiyaçlarını temin ettikten sonra kurallara uyacaklarını ifade etmişlerdir. Bu durumun öneri olarak ifade edilmesi, ilk sokağa çıkma kısıtlamasının, uygulamanın başlamasına saatler kala ilan edilmesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Suriyeli katılımcılar, salgın döneminde alınan önlemlere tüm toplum fertlerinin riayet etmesini sağlamak için sıkı kuralların konması ve uygulanması gerektiğine dikkat çekerek, SÇK'nın sık ve uzun olması gerektiğini dile getirmişlerdir:

"Devletten beklentim bu korunma sürecinde kuralları sıkı tutsun, hiç gevşetmesin. Ancak bu şekilde atlatabiliriz." [I11MI: 28 - 28]

"Gaziantep'teki insanları gözlemliyorum, polis denetim yaptığında herkes maskesini takıyor, denetim yapmadığında da çıkıyorlar." [I6MG: 12 - 12]

Salgının yayılmasının önlenmesinde önemli bir role sahip olan maske kullanımının alışkanlık haline getirilmesi için denetimlerin artırılması önemlidir. Bu noktada gerekli tedbirlerin alınması ve denetimlerin sıklaştırılarak uygulanması önerilmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Araştırma bulgularından, Gaziantep ve İzmir kent merkezlerinde yaşayan Suriyeli katılımcıların salgın sürecinde benzer ekonomik ve toplumsal sorunları yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle, Covid-19 salgını nedeniyle zorunlu olarak alınan tedbirler sonucunda, işsizlik ve geçim sıkıntıları gibi sorunların ön plana çıktığı, işçi olarak çalışan Suriyeli aile fertlerinin işsiz kaldıkları ve dolayısıyla da temel ihtiyaç maddelerini dahi karşılamakta yetersiz duruma düştükleri görülmüştür.

Bu araştırmada ulaşılan ekonomik ve toplumsal sorunlara yönelik sonuçlar ile Corley (2020), Erkılıç (2020), Fox (2020), Hedayat (2020) ve SGDD-ASAM (2020) tarafından ortaya konan ve "mültecilerin ekonomik sıkıntılar çektiğine" yönelik ortaya konan araştırma sonuçlarının birbirlerini desteklediği düşünülmektedir.

Araştırmada, işsiz kalan ve geçimlerini sağlamakta güçlük çeken Suriyeli katılımcıların bu ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kendi yakın çevrelerinden borç para alma yoluna gittikleri veya mahallelerinde bulunan Suriyeli bakkallara borç yazdırmak ve borç para almak suretiyle temel ihtiyaç maddelerini temin etme durumunda kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuç, SGDD-ASAM (2020) tarafından ortaya konan ve Suriyelilerin temel ihtiyaç maddelerini temin etmekte dahi zorlandıkları yönündeki araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Covid-19 sürecinde oluşan işsizliğin yarattığı bir diğer önemli problem de ev kiralarının ödenmemesi olarak belirlenmiştir. Covid -19 salgını sonrasında işsiz kalan Suriyelilerin tek gelir kaynağı olan işlerine son verildiği için ev kiralarını karşılayacak güçleri kalmamış ve çoğu katılımcı evlerinden olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Araştırmada ulaşılan bu sonuç, SGDD-ASAM (2020) tarafından yapılan ve Suriyelilerin ev kirası ve faturalarını ödeme güçlüğü çektiklerine ilişkin çalışma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Araştırma kapsamında görüşülen Suriyeliler, salgının ilk dönemlerinde devlet tarafından Türk vatandaşlarına yapılan nakit yardımların kendilerine yapılmadığını ve bu durumun kendilerini içinden çıkılması zor ekonomik sıkıntılara sürüklediğini vurgulamışlardır. Elektrik ve su faturalarını dahi ödemekte sıkıntı yaşayan Suriyeli katılımcılar, ev kiralarını ise aldıkları borçlar sayesinde ancak ödeyebilmektedirler. Borçlarını geri nasıl ödeyebilecekleri konusunda ise henüz herhangi bir fikirlerinin olmadığı görünmektedir.

Kalabalık ve geniş aile şeklinde, kötü yaşam koşulları altında yaşamlarını sürdürmek zorunda kalan Suriyeli katılımcılar, Covid-19 salgınıyla birlikte işlerinden olmuş ve ciddi sayılabilecek derecede beslenme sorunlarıyla karşı karşıya kalmışlardır. Bazı katılımcılar, salgın döneminde maske ve diğer hijyen ürünlerini temin etmekte dahi sıkıntı yaşadıklarını ve bu durumdan dolayı duymuş oldukları rahatsızlıklarını özellikle dile getirmişlerdir.

Salgının ilk dönemlerinde, maskeye erişim ve diğer hijyen ürünlerinin temini konusunda ciddi sayılabilecek derecede sıkıntıların yaşandığı katılımcılar tarafından vurgulanmıştır. Araştırmada, özellikle de maskeye erişimin mümkün olmadığı, öte yandan devlet tarafından gönderilen ve maskelerin eczanelerden alınabilmesine olanak sağlayan bireysel kodların ise eczanelerde karşılık bulmadığına yönelik sonuçlar elde edilmiştir.

Maske ve diğer hijyen ürünlerine erişim noktasında yaşanan sıkıntılar, önceki araştırmacılar tarafından da tespit edilen durumlardan biri olmuştur (Corley, 2020; Hedayat, 2020; Kirişçi ve Erdoğan, 2020). Bu araştırmada, maske ve dezenfektan ürünlerine erişimde karşılaşılan sorunlara yönelik ulaşılan sonuçlar, önceki çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermekte ve onların sonuçlarını destekler niteliktedir.

Ancak bu araştırmada elde edilen önemli bir sonuç, bu araştırmayı önceki araştırmaların çıktılarından ayırtmaktadır. Bu sonuç şu şekilde ifade edilebilir: Araştırma kapsamında görüşülen Suriyelilerin, sağlık hizmetlerine erişim ve hastanelerde tedavi olma noktasında herhangi bir sorun ile karşılaşmadıkları, aynı şekilde sağlık hizmetlerine erişim ve tedavi hizmeti alma noktasında da Türk vatandaşları ile benzer imkanlara sahip oldukları ve Suriyelilere diğer vatandaşlara davranıldığı gibi, eşit bir şekilde davranıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla, görüşmeye katılan Suriyelilerin sağlık hizmetlerine erişim ve tedavi olma konusunda herhangi bir ayırım ile karşılaşmadıklarını ifade etmek mümkün olmuştur.

Araştırmada çarpıcı olan bir diğer sonuç da “hasta reddine” ilişkin ulaşılan sonuçtur. Bu araştırma ile pandemi hastanelerinde “hasta reddi” (Covid-19 dışındaki vakalar) şeklinde yapılan uygulamaların salgını önlemeye dönük alınan tedbirler nedeniyle olduğu ve bu durumun sadece Suriyeliler için değil, Türkiye vatandaşları dâhil, ayırım gözetilmeksizin herkes için geçerli olan ve aynı şekilde uygulanan bir durum olduğu sonucu net olarak ortaya konmuştur. Pandemi hastanelerine acil vakalar dışında vaka kabul edilmemesinin salgının bulaşma riski nedeniyle olduğunu belirten ve bunun farkında olan Suriyeli katılımcılar, bu durumu gayet olumlu karşılamış, bunun faydalı ve salgının yayılmasını önleme amacıyla alınan yararlı bir işlem olduğunu belirtmişlerdir.

Daha önce yapılan çalışmalarda (Corley, 2020; Hedayat, 2020) vurgulanan ve mültecilerin sağlık hizmetlerine erişim noktasında sıkıntı yaşadıklarına dönük belirlenen durumların aksine bu araştırmada, Türkiye’de yaşayan ve araştırmaya katılan Suriyelilerin, salgın sürecinde sağlık hizmetlerinden mahrum kalmadıkları ve Türkiye’de yaşayan herkesle eşit hak ve imkânlarla sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yine bu araştırmada, Covid-19 sürecinde pandemi hastanelerine raporlu hataların ve acil olanların dışındaki hastaların alınmaması uygulamasının sadece Suriyelere yönelik bir uygulama olmadığı, tüm herkes için uygulanan bir durum olduğu ve salgını önlemeye dönük alınan tedbirler kapsamında değerlendirilmesi gerektiği de aşikâr bir durum olarak belirlenmiş ve ortaya çıkarılmıştır. Kaldı ki raporlu hastalar için getirilen bir diğer kolaylık da hastanelere uğramadan ilaçlarını eczanelerden rahatlıkla alabilmeleridir. Pandemi hastanelerine belirli kurallar gözetilerek (acil hasta, Covid’le enfekte olmuş hasta kabulü vb.) hasta kabul edilmesinin veya bunların dışındaki hastaların başka sağlık kurumlarına yönlendirilmesi uygulamasının, Covid-19 salgınının yayılmasının önlenmesine yönelik bir çaba olarak değerlendirilmesi ve bu kapsamda ele alınması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında görüşülen Suriyelilerin geleceğe ilişkin algılarına bakıldığında, karamsarlık, endişe ve kaderciliğin hâkim duygu olduğu görülmüştür. İyimser görüş sergileyen katılımcıların ise iyimserliği sadece arzuladıkları tespit edilmiştir. Geleceğe ilişkin karamsarlık düşüncesinin hâkim olmasında işsizliğin belirleyici rol oynadığını söylemek mümkündür. Çünkü Suriyeli katılımcıların en çok yakındığı durum, içinde buldukları işsizlik dolayısıyla nakit paraya olan ihtiyaçları olmuştur.

Araştırmada Suriyeli katılımcıların gelecek algılarına ilişkin ulaşılan sonuçlar ile Ridgwell (2020) tarafından işaret edilen sonuçlar arasında benzerlikler olduğu görülmektedir. Ridgwell (2020), vatandaşlık statüsü elde edememiş birçok mültecinin devletin kendi vatandaşlarına yaptığı finansal destekten yoksun kaldığını vurgulamış ve mültecilerin yaşadıkları zor şartlar yüzünden geleceğe ilişkin belirsizlik durumu yaşadıklarını ifade etmiştir. Bu açıdan her iki araştırma sonuçlarının benzer durumlara işaret ettiğini söylemek mümkündür.

Finansal destek konusunda kendilerine salgın dönemine özgü herhangi bir ek yardımın yapılmadığını özellikle dile getiren katılımcılar, yapılacak yardımlara hayati derecede ihtiyaç duyduklarını ve kendilerinin de yardım kapsamına dâhil edilerek yapılacak yardımların kendilerine de verilmesini fazlasıyla arzuladıklarını dile getirmişlerdir. Suriyeliler normal zamanlarda bile zor koşullar altında yaşamlarını sürdürürlerken salgın ve benzeri olağan dışı dönemlerde yaşanan sıkıntılar nedeniyle yaşam koşulları kendileri için gittikçe daha da zorlaşabilmektedir. Bu nedenle, Suriyelilerin içinde bulunduğu bu durumun göz önünde bulundurulması ve buna yönelik politikaların geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Araştırma kapsamında görüşülen Suriyeli katılımcılardan işveren olarak yaşamlarını sürdürenler, salgın döneminde ürünlerin tedariki konusunda sıkıntı yaşadıklarını ve ürün fiyatlarının salgından önceki döneme göre çok yüksek seviyelere çıktığını dile getirmişlerdir. Ayrıca, salgın döneminde ticari hayata güvensizliğin hâkim olduğunu ve vadeli ürün satışlarının neredeyse durma noktasına geldiğini ifade

etmişlerdir. Suriyeli işverenler, toptancıların salgın tedbirlerini (sokağa çıkma kısıtlaması vb.) bahane göstererek toptan mal alımlarında peşin satış yaptıklarını ve bu durumun da zaten pahalı olan temel ihtiyaç maddelerinin satın alınmasını daha da zorlaştırdığını vurgulamışlardır. Suriyeli işverenlerin şikâyetçi oldukları bir diğer konu da salgın döneminde işletme faaliyetlerinin neredeyse durma noktasına gelmesidir. Bu duruma kaynaklık eden nedenlerin, işyerlerinin geçici sürelerle kapalı olması ve sokağa çıkma kısıtlamaları olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada, Suriyeli katılımcıların Covid-19 sürecinde salgını önlemeye yönelik alınan sokağa çıkma kısıtlamalarına genel anlamda uydukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak kurallara uymayan Suriyeli katılımcılara uygulanan cezai yaptırımların katılımcıları olumsuz yönde etkilediği belirlenen bir başka sonuç olmuştur. Katılımcılar, sokağa çıkma kısıtlamalarında uygulanan yaptırımlar konusunda adaletsizlik yapıldığını ve kendilerine eşit davranılmadığını, Türk vatandaşlarına uyarı yapılırken kendilerine doğrudan cezai yaptırım uygulandığını ifade etmişlerdir. Bu uygulamalar nedeniyle ki araştırmada ceza yaptırımlarının Suriyeli katılımcılar nazarında eşitsizlik algısına neden olduğu tespit edilmiştir.

Covid-19 salgın hastalığının yayılmasını önlemek amacıyla alınan tedbirlere genel itibariyle uyum gösterme açısından Türk vatandaşları ile Suriyeliler arasında karşılaştırma yapıldığında, Suriyelilerin alınan önlemlere Türk vatandaşlarına oranla daha az uyum gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Suriyelilerin, misafirlğe gitme ve kısa ev ziyaretlerini yapmakta fazla çekinmedikleri, güvenli mesafeye (sosyal mesafe) dikkat ederek kendi akrabaları ve tanıdıklarıyla buluştukları, bir araya geldikleri ve ziyaretler gerçekleştirdikleri belirlenmiştir.

Covid-19 salgın hastalığının yayılmasını önlemek için alınan tedbirlerin halka duyurulmasında cami, belediye ve emniyet kurumları tarafından anonsların yapıldığı görülmüştür. Ancak anonsların Türkçe olarak yapılması, salgının yayılmasını önlemek için alınan önlemlerin Suriyeliler tarafından tam anlamıyla anlaşılmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde bu ve benzeri duyuruların Arapça dilinde yapılması gerekliliği ulaşılan önemli sonuçlardan biri olarak düşünülmektedir.

Salgın döneminde okulların ve Suriyelilere yönelik Türkçe kurslarının kapalı olması, eğitim ve öğretimin dijital ortam ve araçlarla (televizyon, bilgisayar, tablet, internet vb.) verilmesi zorunluluğunu doğurmuştur. Ancak Türkçeyi anlamakta zorluk çeken Suriyeliler ve özellikle de onların çocukları için eğitim hayatı daha da verimsiz bir duruma dönüşmüştür. Araştırmada ulaşılan bu sonuç, Erkılıç (2020) tarafından Gaziantep'te yapılan çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Son olarak, normal yaşam koşullarında dahi dezavantajlı konumda olan Suriyelilerin Covid-19 ve benzeri toplumsal kriz dönemlerinde daha da zor koşullara maruz kaldıkları ve yaşanan bu durumlardan dolayı herhangi bir çıkış yolu bulamadıkları, dolayısıyla da devletin yardımlarına yüksek oranda bağımlı hale geldikleri ifade edilebilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Birinci yazar %60 oranında, ikinci yazar %40 oranında katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Açıklama

Bu çalışma için herhangi bir kurum veya kuruluştan mali destek alınmamıştır.

Teşekkür

Değerli zamanlarını ayırmak suretiyle araştırmaya katılan tüm katılımcılara teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Akay Ertürk, S. (2020). *Effects of Covid-19 on Syrian refugees in Turkey*. <https://www.researchgate.net/publication/342348884>
- Aslam Khan, D. (2020, Mayıs 20). *Urban refugees face hunger in Uganda Coronavirus lockdown..* <https://www.unhcr.org/news/stories/2020/5/5ecced184.html>
- Atar, E. (2020, Ağustos, 20). We must not forget the most vulnerable during the Covid-19 pandemic. <https://refugeereseearchonline.org/we-must-not-forget-the-most-vulnerable-during-the-covid-19-pandemic/>
- Aygül, H. H. (2018). Mültecilerin işgücüne katılımı ve piyasaya dair deneyimleri. H. H. Aygül ve E. Eke (Eds.). *21.Yüzyılda uluslararası göç ve mülteciler bir Türkiye perspektifi* içinde (ss. 179-210). Nobel Yayınları.
- Benek, S., Baydemir, R., & Bozdoğan, S. (2020). Covid-19 Pandemi sürecinde mevsimlik gezici tarım işçiliği ve çalışma koşulları üzerine bir inceleme: Beylikova (Eskişehir) örneği. *Türk Coğrafya Dergisi*, 76, 75-94.
- Berg, B. L. & Lune, H. (2017). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Eğitim Yayınevi.
- Budak, F. & Bostan, S. (2020). The effects of Covid-19 pandemic on Syrian refugees in Turkey: The case of Kilis. *Social Work in Public Health*, 35(7), 579-589.
- Caro, L. P. (2020, Mart 2020). *Syrian refugees in the Turkish labour market*. [Report: Syrian Refugees in the Turkish Labour Market \(ilo.org\)](https://ilo.org/reports/publications/1)
- CGD. (2020, Temmuz 8). *Center global development. Refugees are 60% more likely to be financially impacted by covid-19*. <https://www.cgdev.org/article/refugees-are-60-more-likely-be-financially-impacted-covid-19-new-research-finds>.
- Corley, J. (2020, Nisan 21). *Why refugees are the world's most vulnerable people during the Covid-19 pandemic*. April 21, 2020. <https://www.forbes.com/sites/jacquelynecorley/2020/04/21/why-refugees-are-the-worlds-most-vulnerable-people-during-the-covid-19-pandemic/#2a5f31904112>
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd Edition). Sage Publications, Inc.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (3. Baskıdan Çeviri). M. Bütün ve S.B. Demir (Çev. Eds.). Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (3. Baskıdan Çeviri). M. Bütün ve S.B. Demir (Çev. Eds.). Siyasal Kitabevi.
- Egeland, J. (2020, Aralık 18). *What we got wrong about Covid-19 and refugees*. https://www.aljazeera.com/amp/opinions/2020/12/18/what-we-got-wrong-about-covid-19-and-refugees?twitter_impression=true
- Erdoğan, M. M. (2020). *Suriyeliler barometresi-2019: Suriyelilerle uyum içinde yaşamın çerçevesi*. Orion Kitabevi.
- Erkılıç, O. (2020, Haziran 20). *Türkiye, mülteciler pandemi sürecinden nasıl etkilendi?* <https://www.amerikaninsesi.com/a/multeciler-pandemi-surecinden-nasil-etkilendi/5470664.html>
- Fox, T. (2020, Haziran 11). *Turkey's unregistered refugees: 'coronavirus doesn't worry me, buying food does'*. <https://www.thenational.ae/world/europe/turkey-s-unregistered-refugees-coronavirus-doesn-t-worry-me-buying-food-does-1.1032045>
- GİGM. (2020, Ocak 27, 2021). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
- Glesne, C. (2014). *Nitel araştırmaya giriş* (4. Baskı). A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu. (Çev. Eds.). Anı Yayıncılık.
- Gravetter, F. J. & Forzano, L.B. (2012). *Research methods for the behavioral sciences* (4th. Ed). Wadsworth.
- Gültekin, M. N. vd. (2018). *Gaziantep'teki Suriyeliler, uyum, beklentiler ve zorluklar*. Gaziantep Üniversitesi Yayınları.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: felsefe, yöntem, analiz* (3. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Hedayat, M. (2020, Mayıs 26). *How are refugees being impacted by covid-19?* https://www.forbes.com/sites/mursalhedayat/2020/05/26/how-are-refugees-being-impacted-by-covid-19/amp/?twitter_impression=true

- ILO. (2020). *Impact of Covid-19 on Syrian refugees and host communities in Jordan and Lebanon*. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---arabstates/---ro-beirut/documents/briefingnote/wcms_749356.pdf
- Istaiteyeh, R. (2020). *The Economic Impact of Covid-19 on Syrian refugees in Jordan, World refugee & migration council research paper*. https://wrmcouncil.org/wp-content/uploads/2020/11/Jordan_Economic-Impact_Istaiteyeh_WRMC_Nov2020.pdf
- Kaygısız, İ. (2017). *Suriyeli mültecilerin Türkiye işgücü piyasasına etkileri*. <http://www.fes-tuerkei.org/media/pdf/D%C3%BCnyadan/2017/Du308nyadan%20-%20Suriyeli%20Mu308ltecilerin%20Tu308rkiye%20I307s327gu308cu308%20Piyasasına%20Etkileri%20.pdf>
- Kirişçi, K. & Erdoğan, M. M. (2020, Nisan 20). *Turkey and Covid-19: Don't forget refugees*. https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2020/04/20/turkey-and-covid-19-dont-forget-refugees/amp/?twitter_impression=true
- MAXQDA-2020. (2020, Haziran). <https://www.maxqda.com/>
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi: genişletilmiş bir kaynak kitap* (1. Baskı). S. Akbaba Altun and A. Ersoy (Çev. Eds). Pagem Akademi.
- Nanthini, S. (2020, Nisan 16). *Impact of Covid-19: Can irregular migrants cope?* <https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/2020/04/CO20073.pdf>
- Omata, N. (2020, Mayıs 20). *Many refugees living in Nairobi struggle to survive because of Covid-19*. <https://theconversation.com/many-refugees-living-in-nairobi-struggle-to-survive-because-of-covid-19-138455>
- Relief International. (2020). *Impact of the covid-19 outbreak on Syrian refugees in Turkey*. <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/76504.pdf>
- Ridgwell, H. (2020, Haziran 09). *Fleeing war, fighting for survival: Turkey's Syrian refugees face new struggles*. <https://www.voanews.com/covid-19-pandemic/fleeing-war-fighting-survival-turkeys-syrian-refugees-face-new-struggles>
- SGDD-ASAM Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği. (2020). *Covid-19 salgınının Türkiye'de mülteciler üzerindeki etkisinin sektörel analizi rapor*. http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/a/s/asam_covid_anket_raporu_200518_2_tr.pdf
- Silverman, D. (2010). *Doing qualitative research* (3rd. Ed). Sage Publications Ltd.
- STM Teknolojik Düşünce Merkezi. (2020). *Covid-19 salgınının küresel ekonomi ve jeopolitikaya etkileri*. https://thinktech.stm.com.tr/uploads/raporlar/pdf/852020102559263_stm_covid_19_salgininin_kuresel_ekonomi.pdf
- Sunar, L. (2020, Nisan 13). *Salgınla mücadelenin ilk eşiği: Eşitsizlikler. Toplumsal yapı araştırmaları programı. Korona Analizleri*. <https://tyap.net/sgmi>
- Sunata, U. (2018). *Suriyeli sığınmacıların emek piyasasına katılımları, beklenmeyen misafirler: Suriyeli sığınmacılar penceresinden Türkiye toplumun geleceği*. Derleyenler: Bilhan Kartal ve Ural Manço, Transnational Press, 169-196.
- Şahin, U. (2020, Haziran 3). *Migrants in the country were heavily affected by pandemic* <https://www.birgun.net/haber/migrants-in-the-country-were-heavily-affected-by-pandemic-303180>
- Tekin-Koru, A. (2020, Nisan 6). *Precarious lives: Syrian refugees in Turkey in corona times*. <https://voxeu.org/article/precarius-lives-syrian-refugees-turkey-corona-times>
- The Arab Weekly. (2020, Aralık 3). *Poverty soars among Syrian refugees in Lebanon*. <https://theArabweekly.com/poverty-soars-among-syrian-refugees-lebanon>
- The World Bank. (2020). *Global action urgently needed to halt historic threats to poverty reduction*. <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2020/10/07/global-action-urgently-needed-to-halt-historic-threats-to-poverty-reduction?cid=ECR TT worldbank EN EXT>
- UNCHRa, (2020, Mayıs 26). *Urban refugees struggling to survive as economic impact of Covid-19 Worsens in East, Horn and Great Lakes of Africa*. <https://www.unhcr.org/news/briefing/2020/5/5ecbfc4/urban-refugees-struggling-survive-economic-impact-covid19-worsens-east.html>

- UNCHRb, (2020, Mayıs 1). *Displaced people urgently need aid and access to social safety nets as coronavirus causes severe hardship*. <https://www.unhcr.org/news/briefing/2020/5/5eabdc134/displaced-people-urgently-need-aid-access-social-safety-nets-coronavirus.html?query=urban%20syrian%20refugee%20covid>
- UNCHRc, (2020, Haziran 16). *Syrian refugees profoundly hit by Covid-19 economic downturn*. <https://www.unhcr.org/news/briefing/2020/6/5ee884fb4/syrian-refugees>
- Unutulmaz, O. (2020). Covid-19 pandemisi ve göç. U. Ulutaş (Ed.). *Covid-19 sonrası küresel sistem: Eski sorunlar, yeni trendler içinde* (ss. 134-138). Sam Yayınları.
- WHO. (2020). Preliminary overview of refugees and migrants self-reported impact of Covid-19. <https://apps.who.int/iris/rest/bitstreams/1323210/retrieve>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Genişletilmiş 9. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, A. & Uzgören, E. (2016). *Limits to temporary protection: non-camp Syrian refugees in İzmir*. *Southeast European and Black Sea Studies, Online Journal*, 16(2), 195-211.

Ek-1 Etik Kurul Belgesi

